ANT

Haftalık Dergi • 15 Ağustos 1967 • Sayı: 33 • 125 Kuruş

BAYAR DEMİREL ÇEKİŞMESİ

PROLETER ŞOFÖRLE KONUŞTUM

Yaşar Kemal

HAFTANIN NOTLARI

Millet Partisi Genel Başkanı Bölükbaşı'nın Almanya gezisi tam bir skandal oldu. "Vatan... vatan..." diyerek işçilerin karşısında ağalayan, kendisini ciddiyete davet eden öğrencileri de "Vatan hainleri.. Moskova uşakları... Alçaklar... Satılmışlar... Babaları belirsiz insanlar..." diye suçlayan Bölükbaşı, Türkiye'ye dönüşünde bu öğrencilerin pasaportlarının iptal edilmesini isteyeceğini de açıkladı. "Ben milliyetçi, mukaddesatçı bir liderim. Zannediyor musunuz ki, sizler için yalnız kalbim çarpıyor... İnanın bütün hücrelerim bir kalb olmuş çarpıyor..." gibi hissi konuşmalar yaparak işçileri de kendisine güldürdü. "Altın yere düşmekle pul olmaz. Biz geri kalmakla değerimizden bir şey kaybetmedik. Bir elimiz Aden'de, bir elimiz Atlas Okyanusu'ndaydı" diyen Bölükbaşı, kendisine "Peki biz neden şimdi böyle olduk?" diye soran işçileri "Olmuur böyle şey!" diye atlatmağa kalkıştı. Almanya'daki işçilerimiz, Bölükbaşı'nın şahsında burjuva politikacılarının yetersizliğini bir kere daha gördüler...

7 ağustos

Nurcu Âyini

■ **Saidi Nursi'nin bir zamanlar sürgün bulunduğu Van'ın 30 kilometre uzağındaki Kopanis Köyü'nde 5 Ağustos günü Nurcular büyük bir âyin yaptılar. Türkiye'nin çeşitli illerinden 2500'e yakın Nurcu gece sabahlara kadar «Hû» çektiler. Ertesi gün aşçılar tutulup hesapsız kurban, pirinç, yağ Kopanis'e götürülerek yüzlerce kişilik ziyafet çekildi. Saidi Nursi için mevlûd okutuldu. Bu arada bazı nurcular «Bizim sancağımız üç hilâlli yeşil sancaktır, başka bayrak tanımayız.», «Artık cihad zamanı gelmiştir» şeklinde konuşmalar yaparak ihtilâle teşvik fermanları okudular. Polislerin ses alma cihazları Nurcular tarafından zorla alınarak kaçırıldı. Uçaklarla, lüks otobüslerle âyine gelen Nurculardan ancak 20-30 kişi, o da genç bir savcının gayretiyle, yakalanarak sorguya çekilebildi. Doğu Anadolu'da nurculuk, hükümetin ilgisizliği yüzünden gün geçtikçe daha tehlikeli biçimde gelişmektedir.**

FKF ve atom

■ Amerika'nın atom bombası kullanarak Hiroşima'da onbinlerce insanı yok ettiği günün 22. yıldönümü dolayısıyla Fikir Kulüpleri Federasyonu bir bildiri yayınladı. Bildiride «Elinde atom bombasıyla Japonya'da 100 binleri eriten Amerikan emperyalizmi, bugün de tehditleriyle milyarları sömürmeye çabalamaktadır.» deniliyor.

8 ağustos

Zeytinyağı skandalı

■ İtalya'ya gönderilen ve madeni yağ karıştırıldığı için geri çevrilen 530 Ton zeytinyağı, ticaret âleminde yeni bir skandala sebep oldu. Yapılan tahlilde, Gomel Firması tarafından ihraç edilen zeytinyağlarına yüzde 7 ilâ yüzde 50 oranında pirinç ve parafin yağı karıştırıldığı, kilosu 245 Kuruş olan bu yağlar da 520-540 Kuruş'tan satılmak suretiyle büyük kârlar sağlandığı tesbit edildi. En büyük alıcımız olan İtalya da, bu skandaldan sonra Türkiye'den zeytinyağı ithal etmeyeceğini bildirdi. Sahtekârlığın meydana çıkması üzerine Gomel Firması suçu *başkalarına atarak zeytinyağı satın aldığı 540 kişinin isimlerini ilgililere verdi*. Bu listenin içinden tesbit edilecek sanıkların adliyeye sevkedilmesi bekleniyor. Ancak, İzmir Sanayi Odası Meslek Komitesi, bu büyük ihanetin ortaya çıkmasına rağmen büyük yüzsüzlük göstererek ihracatçı firmanın zarar etmemesi için karışık yağların devlet tarafından satın alınmasını istedi. Öte yandan, tıp uzmanları, Türkiye'de de satıldığı anlaşılan bu karışık yağların vatandaşlarda çeşitli sakatlık ve hastalıklar yaratabileceğini açıkladılar.

Makal beraat etti

■ **Politikaya karıştığı ve TİP delegesi olarak kongreye gittiği iddiasıyla yargılanan arkadaşımız Mahmut Makal, Ankara Beşinci Asliye Ceza Mahkemesi'nde beraat etti.**

9 ağustos

Hükümet uyutuyor

■ **Erenköy savaşlarının üçüncü yıldönümü dolayısıyla bir basın toplantısı düzenleyen Kıbrıs Türk Talebe Cemiyeti Başkanı Ergün Vehbi, "Kıbrıs Türkleri, çıkarcı liderler ve aciz içindeki hükümetler tarafından tamamen yalnız bırakılmışlardır" dedi ve her kentte, her köyde İngiliz, Amerikan ve Yunan emperyalizmine karşı mitingler yapılmasını istedi.**

3. Dünya Savaşı

■ Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant, Birleşik Amerika'nın Vietnam'daki savaşçı tutumunun devam *etmesi halinde Üçüncü Dünya Savaşı'nın kaçınılmaz hale geleceğini söyledi*. Vietnam'da barışın sağlanması için şimdiye kadar bir çok fırsat kaçırıldığını, artık hiç bir ümit ışığı görmediğini söyleyen U Thant, kendisinin totaliterizme karşı olduğunu belirterek "Bazıları gibi komünizmden korkmuyorum. Bu artık çok gerilerde kaldı" dedi.

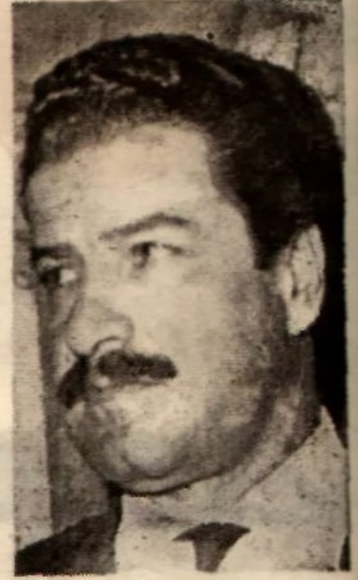
CIA canileri

■ **Küba'da uçlarına potasyum siyanür sürülmüş kurşunlarla Fidel Catro'yu öldürmek isteyen iki Küba'lı yakalandı. Kübalı subaylar tarafından sorguları yapılan sanıklar, kendilerinin Castro'yu öldürmek üzere CIA tarafından görevlendirildiklerini, 18 Temmuz'da yakalan dört kişiyle ilişkileri bulunduğunu itiraf ettiler.**

10 ağustos

Grevler ve TİP

■ Sosyal Sigortalar Kurumu, *Singer* ve *Gabrieloğlu* işyerlerindeki grev hareketleri devam ediyor. TİP Genel Sekreteri Rıza Kuas, geçen hafta bütün grev yerlerini gezerek grevci işçilerle görüştü ve kendilerine Çetin Altan'ın "Onlar Uyanırken" adlı kitabını hediye etti. Kuas, daha sonra gazetecilere grevler konusunda bilgi vererek "Grev üzerinde *sinsi oyunlar oynanmaktadır*. Bütün emekçi Türk *halkını ve işçi kardeşlerimi* uyarırım. Hükümet grevi ve grevcileri kamuoyunda küçük düşürmek, devletçiliği zor durumda bırakmak için oyun

RIZA KUAS

oynamaktadır" dedi. Kuas ayrıca Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu ziyaret ederek Genel Başkan Kemal Türkler ve Genel Sekreter İbrahim Güzelce ile görüştü. Türkler, DİSK'in henüz 12 işkolunda örgütlendiğini, daha dört işkolunda örgütlenmesi gerektiğini, halen DİSK'e bağlı kuruluşların üye sayısının 150 Bin civarında olduğunu açıkladı.

Coca Cola kazığı

■ **Türkiye'de faaliyet gösteren Coca Cola, Pepsi Cola ve Sinalco Cola gibi renkli gazoz şirketlerinin, gazozların yüzde otuzunu teşkil eden Co'a konsantre markası için her yıl dışarıya milyonlarca liralık döviz çıkardıkları Yeni İstanbul *Gazetesi* tarafından açıklandı. Açıklamaya göre, *Coca Cola Firması*, kuruluşundan iki yıl sonra konsan*tre maddeyi Türkiye'de* imâl etmek taahüdünde bulunduğu halde, dört yıl geçmiş olmasına rağmen bu maddeyi dışarıdan getirmeye devam etmektedir. Türkiye'ye açıkça kazık atan Coca Cola Şirketi'ne, özel sektör savunucusu Demirel ziyarette bulunarak takdirlerini bildirmişti.**

Köylülerin "Yol" yürüyüşü

Kentlerde işçilerin hak mücadelesi sürüp giderken köylüler de her geçen gün biraz daha güçlü olarak hak savaşına katılmakta, toplu hareketlerle istediklerini elde etmeğe çalışmaktadırlar. Fatsa'nın 30 Kilometre yükseğinde bulunan Beyceli Köylüleri de, yıllardır 7 kilometrelik yolları yapılmadığı, en basit ihtiyaçlarını dahi karşılamaktan yoksun bırakıldıkları için geçen hafta Ordu'ya bir "Yol Yürüyüşü" yaptılar. Her ne kadar yetkililer köylülere yol yapma vaadinde bulundularsa da, "Diğer köylüler de yürüyüş yaparak yol isterlerse ne yaparız" endişesi içinde hâlâ olumlu bir faaliyete girişemiyorlar.

11 ağustos

"Devrim haktır"

■ Amerika Dayanışma Konferansı sona erdikten sonra yayınladıkları ortak bildiride Amerika kıt'ası ihtilâlcileri "Devrim Yapmak Lâtin Amerika halkları için hem hak, hem de görevdir" görüşünde birleştiklerini açıkladılar. Bildiride ayrıca, Latin Amerika devriminin özünün emperyalizme, burjuva oligarşisine ve toprak sahiplerine karşı mücadele olduğu, devrimci harekete Marksizm ve Leninizm'in yol göstereceği belirtilerek şöyle denilmektedir: "Halkların mücadelesinin en yüksek şekli olan devrimci şiddet, yalnız izlenecek yol değil, aynızamanda emperyalizmi devirmenin en somut belirtisidir." Havana'daki konferansa Amerikan Zenci Hareketi Lideri Carmichael'in de katılmış olması, bundan böyle Amerika'nın devrimci şiddet hareketlerine sahne olacağını göstermektedir.

Vietnam sergisi

■ Türkiye İşçi Partisi İstanbul Teşkilâtı, Vietnam'daki özgürlük mücadelesini yansıtmak üzere Galatasaray, Meşrutiyet Caddesi 8 numaradaki Güzel Apartımanı'nda, "Zafer Yolunda Vietnamlılar" isimli bir sergi açtı.

12 ağustos

Tural'ın titizliği

■ 30 Ağustos'un yaklaşmasıyla beraber orduda tayin, terfi ve emekliye sevk hazırlıkları da ilerlemektedir. Bu yıl terfi sıraları gelmiş olan 150 kadar albaydan sadece 45-50'si generalliğe terfi edebilecektir. Bir yetkili, "Türk silâhlı kuvvetlerinde uygulanmakta olan piramidal sistem son yıllarda büyük ölçüde bozulmuştur. Bunun tekrar 1960 sonrası haline getirilmesi ise ancak büyük ölçüde yüksek rütbeli subayın emekliye sevkedilmesi ile gerçekleştirilebilir" demiştir. Bu arada, Yeni Gazete'nin açıkladığına göre, ordudaki terfi, tayin ve emekliye sevk işlemleriyle Orgeneral Cemal Tural bizzat ilgilenmektedir.

TÖS semineri

■ Türkiye Öğretmenler Sendikası İstanbul Şubesi, 14 Ağustos'tan 19 Ağustos'a kadar devam etmek üzere öğretmenler için "Geri kalmış ülkenin öğretmenleri nasıl olmalıdır?" konulu bir seminer düzenlemiştir. Bütün TÖS şubelerinden gelen temsilcilerin katılacağı seminerde tanınmış bilim adamları ve sendikacılar konuşmalar yapacaklardır.

13 ağustos

TİP kongreleri

■ Türkiye İşçi Partisi'nin ilçe kongreleri İstanbul'da yapılmağa başlandı. Geçen hafta yapılan Beyoğlu İlçe Kongresi'nden sonra bu pazar günü de Kadıköy İlçe Kongresi yapıldı. Kongrede TİP milletvekilleri Çetin Altan, Behice Boran ve Rıza Kuas birer konuşma yaptılar.

İptali istendi

■ Hükümete olağanüstü yetkiler veren ve Demirel'in memleketi kararnamelerle yönetmesi imkânını sağlayan Beş Yıllık Planın Uygulanması Hakkındaki Kanun'un iptali için 35 senatör imza topladı. Hazırlanmakta olan itiraz gerekçesinde yetki kanununun büyük soygunlara izin verdiği belirtiliyor. İtiraza imza koyanlar arasında CHP'li senatörler, kontenjan senatörleri ve tabii senatörler bulunmaktadır.

Göreve iade

■ Bir süre önce bakanlık emrine alınan TÖS Anamur Başkanı Arif Şahin ile Aydın İli öğretmenlerinden Osman Karaca hakkındaki kararlar Danıştay'ca bozularak görevlerine dönmeleri kararlaştırılmıştı.

YAZISIZ

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Nifakın başı!

SİYASİ ve ekonomik durumun her geçen gün daha kötüye gitmesi karşısında iktidarın başı zevahiri kurtarmak için bir "temel atma ve açılış törenleri" kampanyasına girişmiştir. Evvelce açılmış tesisleri tekrar açmak, değil bir iktidar lideri, bir mahalle muhtarının dahi ilgilenemeyeceği kadar küçük inşaatların temelini atmak gibi gariplikleri sürüp giden bu kampanyanın en dikkati çeken yönü, Süleyman Bey'in yaptığı konuşmalardır. Uğradığı her kasabada her köyde nutuk denemesi yapmaktan kendini alamayan Demirel, bütün konuşmalarında özellikle sol muhalefete en ağır şekilde çatmakta, vatandaşları sosyalist harekete karşı tahrik etmektedir. Nitekim, Giresun'da yaptığı konuşmada "Demokrasilerde milleti sınıflara ayırmak yoktur" buyurmuş, ardından da sınıfların varlığını kabul eden solculara çatarak "Nifakçılar millete, kırın, geçirin birbirinizi, diyorlar. Kimin malı varsa alın, diyorlar... Fukara ticareti yapıyorlar. Bugün bu fukaraları yeni farkettiler... Nifakçı ne kadar az söz sahibi olursa o kadar çok şey yaparız. Kulağımıza kötü lâflar fısıldayanların hesabını görün..." demiştir.

DEMOKRASİLERDE millet sınıflara ayrılmazmış! Bu lâfı söyleyen insanın, değil iktidarın başına geçmesi, lisede sınıf geçmesi dahi bir skandaldır! Millet sınıflara ayrılmaz da, onun için mi, hırsızlıkları müsellem kapitalistlerin kılına dokunulmazken, "Ben proleterim!" dediği için bir şoför karakol karakol süründürülmekte, farklı muamele edilmektedir? Milleti birbirine kırdıran, kimin malı varsa ele geçiren sosyalistler midir, yoksa komünizmle mücadele şirketleri kurarak zorbalığı sokağa döken, dünya çapındaki Türk yazarlarını karakollara sürükleyen, Viranşehir'de fakir fukaranın topraklarını bir ağaya mal etmek için kaymakamlar kırdıran kapitalist - ağa ittifakı mıdır? Fukara ticareti yapılıyormuş! Süleyman Bey'in fukara ticareti dediği şey Çukurova'nın ırgat pazarlarında, İzmir'in tütün mağazalarında, İstanbul'un işsiz kahvelerinde yapılmaktadır.. Ama bu fukaralar bugün fukaralıklarını kendileri farketmekte, insan ticaretine konu olmamak mücadelesini vermektedirler. Proleterya varlığının bilincine varmaktadır. Bugün bir şoförün "Ben proleterim!" diye haykırması karşısında paniğe kapılanlar, yarın milyonlarca insan bir proleterler ordusu halinde ülkenin yönetiminde söz ve karar sahibi olmak isteyince ne yapacaklardır?

DEMİREL, "proleter, sosyalizm, sınıf" sözlerinden, vebadan kaçar gibi kaçmaktadır. Bu sözleri kullananlara karşı bilinçsiz zavallıları kışkırtarak "Kulağımıza kötü lâflar fısıldayanların hesabını görün..." demektedir. Çetesine emir veren bir Amerikan gangsteri edasıyla söylenmiş bu "Hesabını görün!" sözüne bir mim koymak lâzımdır. Demirel, bütün vatandaşların can emniyetini sağlamakla görevli bir iktidar lideri midir, yoksa bir cinayet sendikasının şefi midir? Süleyman Bey şunu kafasına iyice yerleştirmelidir ki, Türkiye proleteryası bugün iktidara demokratik yoldan gelmek mücadelesi içindedir. Bu mücadeleye gerek anayasada, gerek yüksek mahkeme kararlarında hak tanınmıştır. Ama buna rağmen proleteryanın demokratik mücadelesi önlenmeğe kalkışılır, "hesap görmek" devri açılırsa bundan zararlı çıkan herhalde bir avuç mutlu azınlığın karşısındaki 32 milyonluk Türk proleteryası olmayacaktır. Hak ve hürriyet mücadelesi yapanların hesabını görmek, Morrison şirketinin defterlerinde Türkiye Cumhuriyeti'ni 80 Milyon kazıklama hesabını görmek kadar kolay değildir. Hele hele Süleyman Bey'in hiç harcı değildir!

BAYAR - DEMİREL ÇEKİŞMESİ

AP GENEL BAŞKANI DEMİREL (AP içindeki yalnız adam!)

■ *Bayar eski komitacı rahatlığı içinde elindeki kozları tek tek oynamaktadır ve saatlı bombayı AP Büyük Kongresi'ne göre ayarlamıştır. AP sancılı günler yaşamaktadır ve Demirel her halükârda tasfiye olacaktır.*

MÜCADELENİN başlangıç tarihi 17 Eylül 1966'dır...

Yassıada duruşmalarının başarılı (!) avukatlarından Orhan Cemal Fersoy, Menderes, Polatkan ve Zorlu aileleri adına hareket ederek Demirel Hükümeti'nden Adnan Menderes'in, Hasan Polatkan'ın ve Fatin Rüştü Zorlu'nun İmralı Adası'ndaki cenazelerinin verilmesini istemiştir.

Hıfzıssıhha Kanunu'na dayanarak cenazelerin beş yıl ailelerine teslim edilemeyeceğini öne sürerek durumu idare edip için içinden sıyrılmayı beceren koalisyon hükümetlerinin, "Süleyman İktidarı"na bıraktığı miras, mukadder AP - DP mücadelesinin başlamasına vesile olmuştur.

Avukatların, ailelerin ve eski DP'lilerin çeşitli yollarla "*Süleyman İktidarı*"na yönelttikleri baskı ve müracaatlar kelimenin tam anlamı ile hasıraltı edilmiştir.

Sağlık Bakanı Vedat Âli Özkan "*Bu konuda bizi ilgilendiren bir husus yok. Bu doğrudan doğruya Adalet Bakanlığı'nı alâkadar eder*" derken, Adalet Bakanı Hasan Dinçer de şunları söylemektedir:

"*Adalet Bakanlığı'nın bu konuda alâkadar eden bir nokta yoktur. Cenazelerin verilip verilmemesi Sağlık Bakanlığı'nın selâhiyeti sınırları içindedir.*"

Ve bütün baskılara rağmen, cenazelerin teslimi ile patlayacak olaylar ve bunların sonuçlarından ürken "Süleyman İktidarı", Bilgiç'in yenilgisi ile sonuçlanan büyük kongre *öncesi* DP kulisini bilmesine rağmen diretmiştir. Çünkü buna mecburdur... Cenazelerin İmralı'dan alınışından toprağa verilişine kadar geçecek süre içindeki olayları önlemek mümkün değildir... Zinde kuvvetlerin buna karşı koyması ise, içinden çıkılması *mümkün olmayan bir durum* yaratacaktır. 27 Mayıs'ı yapan ordunun tepkisi de iktidarı düşündürmektedir. Sonra, Menderes için Aydın'da büyük bir türbe yapımı için hazırlıklara başlandığı da bilinmektedir. Türbenin yapımı ve daha sonra buranın bir ziyaretgâh haline getirilmesi karşısında, 27 Mayıs öncesinin istismarı ile işbaşına gelen Süleyman iktidarı ne yapacaktır? İşte bütün bunlar, çıkmazdaki Demirel ile kader arkadaşlarının DP ile mücadele şıkkını seçmeleri sonucunu doğurmuştur.

Bayar'ın Tarabya'daki evinde düzenlenen *toplantılardan*, ziyaretlerden ve gezilerden anında haberdar olan AP iktadarı ile DP arasındaki mücadele uzun zaman açığa vurulmamış, sadece arada bir bazı gazetelerde iktidarı yeren ölçülü yazıların altında 27 Mayıs öncesi şöhretlerinden bazılarının imzaları yer almıştır Özellikle, Yassıada mahkûmlarına da siyasi haklar tanınmasını isteyen Samed Ağaoğlu'nun makaleleri ve "Menderes'in vasiyetnamesi" adı altında bir metnin yüksek tirajlı bir gazete tarafından kamuoyuna açıklanması üzerine iktidar yanlısı gazeteler arasında patlak veren polemik, AP - DP çekişmesinin ilk belgeleri olmuştur.

Kaldı ki, "*Ben de yazdım*" adlı Celâl Bayar hâtıratının ilânlarının bütün iktidar gazetelerinde yer alması dahi, Süleyman iktidarının kulağına karsuyu kaçmasına yetmiştir.

Son zamanlarda ise Bayar'ın Umurbey başta olmak üzere Bursa ve çevresine yaptığı geziler, kurmaya çalıştığı vakıf ve son olarak Adapazarı ziyareti, "*sessiz ve derinden*" yapılan mücadelenin adamakıllı suyüzüne çıkmasına sebep olmuştur. Demirel ile ilgili haberleri ikinci plana atarak Bayar'ın Adapazarı ziyaretini manşetlerde ve kocaman fotoğraflarla yayınlayan iktidar yanlısı gazeteler, bundan sonraki mücadelede DP'nin yanında olacaklarını ilân etmişlerdir.

Bu arada Bayar, "*Ben de yazdım*" *ciltlerinin sonuncusuna konu olarak 27 Mayıs ve Yassıada'yı seçmiştir. Hatıratının herhangi bir gazeteye çok yüksek tiraj sağlayacağını bilen Bayar, mavi boncuk dağıtır gibi, "*Hatıratını gazetelere verip vermemeyi düşünüyor*" söylentisini ikinci, üçüncü ağızlar yoluyla gazetelere ulaştırmıştır. Böylece, başta bir tröst olmak üzere en az beş gazeteyi yedeğine alan Bayar, artık açıktan açığa mücadeleye girişmek zamanının geldiğine karar vermiştir.

■ *Bayar'ın gövde gösterileri ve Ege taarruzu*

Bu *yolda ilk büyük gösteri*, Bayar'ın 5 Ağustos Cumartesi günü Tarabya Oteli'nde Adnan Menderes'in, Hasan Polatkan'ın ve Fatin Rüştü Zorlu'nun ailelerine yemek vermesi olmuştur. Bayar daha sonra sağ yanına Güzide Zorlu'yu alarak Boğaz'da bir motor gezisi düzenlemiş bu arada ünlü Fransız şarkıcısı Gilbert Becaud'nun Adnan Menderes için bestelediği söylenen bir şarkı gözyaşları arasında dinlemiştir.

Özel olarak çağrılmış bir kaç DP'li gazetecinin, ilerideki günlerde desteği sağlanacak gazetelere sızdırdığı haber ve fotoğraflar birinci sayfalara itina ile yerleştirilmiştir. Haberlerde, Menderes, Zorlu ve Polatkan ailelerinin *cenazeleri alması için* Bayar'a vekâlet verdikleri, eski cumhurbaşkanının bir basın toplantısı yaparak cenazeleri talep edeceği, ayrıca 9 Eylül'de Ege gezisine çıkacağı da özellikle belirtilmiştr.

Bu haberleri, *geçtiğimiz hafta* sonunda Bayar'ın Boğaz'da Sadıkoğlu'na ait CANİKO Yelkenlisinde eski DP ileri gelenleriyle yaptığı gezi izlemiştir. Önce Moda Deniz Kulübü'ne gelerek burada bir saat kadar eski dostlarıyla sohbet eden Bayar, daha sonra bir kayıkla kotra'ya geçerek eski iktidar arkadaşlarıyla geziye çıkmıştır. Eski DP'liler, her yıl böyle bir gezi yapa-

Onbin Yabanji

TARABYA Otelinde Celâl Bayar, Berrin Menderes, Güzide Zorlu ve Mutahhara Polatkan, geçen gece, yeyip içtikten sonra, "dünyaca tanınmış *Fransız bestecisi ve sanatkârı*, Gilberi BECAUD'nun 1961 yılında idamlardan sonra Merhum Menderes için bestelediği hazin bir şarkıyı gözleri yaşla dolu olarak plâkta sanatkârın sesinden dinlemişlerdir." **Şarkının** adı: "Yokluk". **Bütün de esaslı ya, ikinci kıta bir harika:**

"Ölüm beni hançerleyen
Ve yıkan sefil bir şey..." **diyor dünyaca**

tanınmış Fransız bestecisi, ve devam ediyor:

"Bir gün bana demişti ki;
Arzın ötesinde
Uzak diyarlara
Gittiğim zaman
Ağlamıyacaksınız!
Kadehlerinizi kaldıracaksınız
Benim için içeceksiniz
Benim ölümsüzlüğüm için..."

Firansızcası, tabii, çok daha yanık olacak! Müsyü Becaud'nun adını bile herşey olup bittikten sonra duyduğu bir Türk siyasisinin ölümüyle böylesine duygulanışı, pek marifetli bir sanatçı olduğunu gösteriyor! Yalnız, insan, bazı kimselerce şühedâdan, evliyadan sayılan bir Müslüman Türke ağıt yakmak için bir Firenk bestecisinin, caz şarkıcısının içki masasında görevlendirilmiş oluşunu, ister istemez, yadırgıyor. ***Biz demiyoruz ki, Galip Hoca bu yaştan sonra caz*** **musikisi meşk etsin, Merhum'a ahlı vahlı türküler düzsün! Ne de Süleyman Demirel, Süleyman Çelebi; oturup bir Mevlût daha yazsın! Gerçi, Demokratların ne Nazım Hikmet gibi millici bir şairi, ne de Nesimi, İhsani, Mahzuni gibi bir halk ozanı var. Gine de iyi kötü bir Müslüman, bir Türk sanatçı bulunabilirdi bu işi görecek. Sağlığında, İstanbul'a gelişlerinde Pera Palas'a bile inmeden, doğru, Eyüp Sultan'a koşan mubarek bir zâtı bir kabare havasıyla anmaları ve bunu yarı-resmi organlarında ilân etmeleri, halkın nabzını dinlemede büyük hüner göstere gelmiş olan Demokratların bu melekeyi zamanla yitirdikleri kuşkusunu uyandırıyor. Adalet Partisinin önderleri deseniz, bu bakımdan eskilerin yanında pek toydular, yayaydılar zaten. Süleyman Demirel, meselâ, kırk kamburla çıktı ortaya: Masonluğu, Morisonluğu, Consonluğu, halk çocuğu olduğu iddiasını daha başta gölgeledi. Amerikan üsleri, CIA raporları, zamlar, ecel-teşebbüse kıredi furyası, Kıbrıs dâvasında ayak sürüyüşler, hükümetin halk çoğunluğunu değil, çıkarları dış sömürücüye bağlı, on-onbeş bin kişilik bir azınlığı gözettiği, koruduğu yolundaki suçlamalara güç kazandırdı.** "Başvekil," **Oniki Hayvanlı Türk Takvimi yazarı, Osman Turan'ın geçenlerde Yeni İstanbul'da belirttiği gibi,** "partisine bağlanmış olan milliyetçileri, idealistleri, dindar kitleleri darılttı." **Papa'nın Ayasofya'da ayyûka çıkan rezaleti bu gidişe tüy dikti. Demirel iktidarının halktan uzaklaşmakta, halka yabancılaşmakta, partisinin alt kademelerini kendinden soğutmakta olduğunu söylemek hakbilirliğe aykırı bir** ***abartma olmaktan çıktı artık. Halk da ekmeğinin, katığının,*** **geleceğinin millet çıkarlarına yüz çevirmiş; cazıyla, helosuyla, eksik eteğiyle milli gelenklere yabancılaşmış ononbeş bin kişiye yontulduğunu hergün biraz daha açılan gözleriyle görmeğe başlamıştır.**

Son zamanlarda jartiye uslûplu, Ajda Petkan adlı bir şarkıcı hâtunun Firenk ağzıyla okuduğu bir hava var:

"İki yabanji, kalpler birlejmij,
İki yabanji, eller birlejmij;
Yıldızlar şahit olmuj bu ajka;
Mehtap susmuj, bu ajk bajka."

diye gidiyor. Aslında bu yabanjiler iki değil, onbin kişi, ve **Amerikan bayrağındaki yıldızlar bu ajka şahit...**

Geçen hafta "bir yankesici kafilesinin Demirel'i adım adım takip ettiği"**ni yazıyordu gazeteler. Beyşehirde, Akşehir'de bu yankesiciler Demirel'i dinliyen yurtdaşlarımızı çarpıyorlarmış... Ben de hep zaten bundan şüpheleniyordum. Demirel konuşurken, ve meselâ:** "Çok zor bir işe başladık. Bu, büyük Türkiyenin meydana getirilmesidir. Bu kolay değildir. Kolay bir iş olsaydı bugüne kadar yapılırdı, mesele zor işleri yapmaktır. Yaşamak için, mesut ve müreffeh insanların diyarı bir ülke haline gelmek istiyorsak, bunları başarmağa mecburuz," **falan diye nutuklarken, o dediğim onbin yabanji yankesijinin milleti soyduğunu seziniyordum.** ***Haklıymışım demek! Tabii, bu yabanji yankesijiler halkı*** **halkın ferahlaması, hafiflemesi için, iyi niyetle soyuyorlar; şahsi bir hırsları yok, hırssız insanlar... Ama işte, halk bunu sonradan kötüye yoracağı için, bu montajlı, sürmenajlı, kürtajlı,** ***demejli yabanjilerin sonu şok aji olacaktır.***

Çünkü ötedenberi birinci kısmını seyrettiğimiz, o "Kıratını Bejeren Kovboy Ve Atın İntikamı" **adlı filmin ikinci kısmı bajlamak üzredir.**

Can YÜCEL

CELÂL BAYAR
(Harekete geçti...)

cakları ve Bayar'ın da bu gezilerin şeref misafiri olduğunu belirterek olaya turistik bir mahiyet vermeye çalışmışlarsa da, CANİKO'da eski Su İşleri Müdürü'nden sık sık söz açılarak espiriler yapıldığından şüphe edilmemektedir.

Bütün bunlar olurken, Bayar «hatırat» bahanesiyle Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki eski DP lilere de mektuplar göndermekte, onlarla irtibat kurmaya çalışmakta, bir nevi *"Ben hayattayım"* demeğe getirerek büyük mücadelenin kadrosunu hazırlamaktadır.

Eski Demokratlar'ın bu *"bâdubadelmevt"* hareketi karşısında Demirel ne yapmaktadır?

Konya, ardından Bursa gibi eski DP kalelerinde şatafatlı temel atma törenleri düzenleyerek bol bol konuşan ve mümkün olduğu kadar çok yeri gezmeyi planlayan Başbakan Demirel, oradan Karadeniz'e geçmiş ve 17 Ağustos'ta da Ege Bölgesi'ne gideceğini açıklamıştır. Demirel, Ege Gezisi sırasında Manisa ve İzmir'den sonra Aydın'a gitmeyi planlamıştır... Fakat, Aydın'da *"Şehitlerimizi istiyoruz"* pankartları ile karşılanacağı yolunda Ankara'ya gelen haberler, Ege gezisinden vazgeçmeyi ya da programda değişiklik yapmayı gerektirmiştir.

AP'yi tutan gazetelerin sayısı bir hayli boldur ama, hepsi ayrı havadan çalmaktadır. Gazeteleri bir orkestra haline getirememenin aczi içinde kıvranan Demirel, Bayar'ın son gövde gösterisi karşısında Falih Rıfkı Atay'dan başka güvenebileceği kimse olmadığını farketmiştir. Falih Rıfkı, 8 Ağustos tarihli Dünya'da Bayar için çok ağır bir başyazı döşenmiştir. Bir hayli yüklü borcu iktidar tarafından ertelenerek taksitlere bağlanan Falih Rıfkı'dan başkasının da böyle bir yazı kaleme almasına imkân yoktur.

■ *Menderes için Anıt Kabir'den büyük kabir söylentisi*

Falih Rıfkı'nın Bayar'a saldırısına ilk tepki de, Son Havadis'ten gelmiştir. Bayar'ı şiddetle savunan Son Havadis'in Mümtaz Faiz Fenik'i, Falih Rıfkı'yı yerin dibine batırmıştır.

Aynı Son Havadis'te, hafta sonunda AP İstanbul Milletvekili Tekin Erer tarafından İmralı Adası'ndaki kabirler günün konusu haline getirilmiştir. Aydın'da Menderes için Anıt Kabir'den de büyük bir kabir yapılacağı haberinin fısıltı gazetesi yoluyla bütün Anadolu'ya yayıldığı bir sırada yayınlanan habere göre, Tekin Erer, Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun kabirlerini bizzat görmek üzere İmralı'ya gitmiştir.

Artık AP - DP mücadelesinin saklanır yanı kalmamıştır. Demirel güç durumdadır. Üstelik kabinede, genel başkan seçildiği kongrenin sabahına kadar karşı takımda oynayan Vedat Âli Özkan'lar, Ali Naili Erdem'ler, Faruk Sükan'lar ve Mehmet Turgut'lar vardı.

Bayar eski bir komitacı rahatlığı içinde elindeki kozları tek tek oynamaktadır. Ve AP büyük kongresine kadar da oynamaya devam edecektir. Bayar, saatli bombayı AP Büyük Kongresi'ne göre ayarlamıştır. Fakat, daha önce de bombanın patlaması mümkündür.

AP - DP mücadelesi, özellikle iki çevrede büyük dikkatle izlenmektedir. CHP'den ayrıldıktan sonra AP'nin bir kısım oylarına sahip çıkmak hesabı içindeki Feyzioğlu ve arkadaşları durumdan yararlanmak için ■ elverişli fırsatı yakalamağa çalışmaktadırlar. Bir ay öncesine kadar AP ile her an anlaşmaya oturabileceklerini ihsas eden Feyzioğlu ve arkadaşları, şimdi kendilerini naza çekmektedirler. Çünkü, onlara göre, mücadelede Bayar - Demirel'den daha şanslıdır. Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasında büyük yenilgiye uğrayan Demirel, DP'liler tarafından kötü bir taktikçi olarak nitelendirilirken GP'liler tarafından da yeni hatalar işlemeye doğru itilmektedir.

Bayar'ın çıkışını izleyen bir başka grup da, Millet Meclisi'nin Osman'larıdır. Demirel'e karşı çıktığı için her an partiden ihraç edilmesi söz konusu olan eski genel başkan yardımcısı Prof. Osman Turan ile eski AP'li kravatsız milletvekili Osman Yüksel Serdengeçti, sağ kanatta mukaddesatçı bir parti kurma hazırlıklarına devam etmektedir. Nitekim, Serdengeçti, hafta sonunda Yeni İstanbul'da yazdığı yazıda *"Ciddeu imanlı, temiz, karakterli şahsiyetlerden müteşekkil bir parti kurulacaktır. Bu partinin programı dahi hazırlanmıştır. Kurucular da öyle-böyle insanlar değil, karakter imtihanını vermiş insanlar... Böyle bir partiye her zamandan ziyade bugün ihtiyacımız var"* demektedir. Osman'ların da, yeni partiyi organize ederken Bayar hareketinden ne şekilde yararlanabileceklerini hesapladıklarından şüphe yoktur.

■ *Bayar'a karşı mücadeleyi Demirel nasıl yürütecek?*

Kendi üzerlerinde yapılan hesaplar ne olursa olsun, büyük oyunu muhakkak ki Bayar'ın liderliğindeki eski DP erkânı oynamaktadır. Cenazeler konusunda yürütülecek propaganda ile DP'liler, bugünkü AP bağlarının altından 27 Mayıs'tan önceki oylarını çekip almayı planlamaktadırlar.

Demirel ve arkadaşları *(ki bu kelime yerinde kullanılmamıştır. Çünkü, Demirel bugün AP içinde yalnız adamdır)*, Bayar ile girişilen mücadeleyi kazanabilmek için bundan böyle ne yapacaktır?

Bırakın GP'yi, AP içindeki kader arkadaşlarına dahi güvenemeyen Demirel'in, denize düşen yılana sarılır misali, Bayar'a karşı giriştiği mücadeleyi kazanabilmek için İnönü'ye başvuracağından söz edilmektedir. Ancak, İnönü'nün de yeniden Bayar ile mücadeleye girmeyi göze alıp almayacağını kestirmek bugünden mümkün değildir. Kaldı ki, bir Bayar-Demirel çekişmesinde, İnönü'nün partisi için de sayılamayacak kadar büyük faydalar vardır.

AP - DP mücadelesi şunu göstermektedir:

Adalet Partisi sancılı günler yaşamaktadır. Ve her hâlukârda Demirel tasfiye olacaktır. Demirel gibi bir *"keyman"*'i kaybetme halinde, Amerika ne yapacaktır? Washington için Türkiye'deki alternatifler nelerdir? GP mi, yoksa eski DP'lilerin kontroluna geçmiş bir AP mi? Yoksa sivil olmayan bir idare mi? Muhakkak ki Türkiye'den binlerce kilometre uzakta bir takım beyinler bu mesele üzerinde kafa yormakta, ve hattâ belki de bu mücadele Demirel'in partiyi nasıl olsa kaybedeceğini sezen o beyinlerin hazırladığı bir plan çerçevesinde gelişmektedir.

İhtimaller çoktur. Bugün kalın çizgileriyle ortaya çıkan mücadelenin detayları da herhalde önümüzdeki günlerde belirecek ve bu konuda daha kesin konuşmak mümkün olacaktır.

Çetin Altan

Sosyalist örgütün önemi

BURJUVA sınıfının haksız egemenliğini törpülemek mücadelesinde sosyalist örgüt neden şarttır sorusunun cevabını günlük olaylar büsbütün açığa çıkarmaktadır.

Sosyalist örgüte dahil olmayan işçiler sarı sendikalar ve sarı sendikacılar tarafından burjuva sınıfına karşı örgütlenerek siyasi bir mücadeleye girmekten alakonulmaktadır. Bu sendikalar ve sendikacılar, işçilere:

— Siz siyaset dışı kalınız, yevmiyenizi arttırmaya bakınız, size ne devleti kimlerin, yönettiğinden, demektedirler.

Ve bir anlamda işçi sınıfını iğdiş etmektedirler.

İşçi sınıfı için esas mesele yövmiyeleri arttırmak değildir. Artan yövmiyeler nasıl olsa üretilen malın fiatına eklenecek ve serbest piyasa sistemi içinde işçiler hiç bir zaman emeklerinin gerçek değerinde bir hayat seviyesine ulaşamayacaklardır. Hatta yövmiyeler arttıkça enflasyonist baskılar kendilerini daha da zor durumlara sokacaktır.

İşçi sınıfının asıl görevi kendi sınıfını devlet yönetimine bütün ağırlığıyla koymak ve egemen burjuva sınıfına karşı sağlam bir denge tutabilmektir.

Bu mücadelenin ise stratejisini, taktiğini ve politikasını işçi sınıfının kontrolündeki sosyalist örgüt yönetir.

Diyelim ki sola dönük bir basın organı var. Burada çalışan işçiler diledikleri parayı alamıyorlar. Sarı bir sendika yahut sarı bir sendikacı buradaki işçileri greve itekliyerek şöyle diyebilir:

— Size ne sol politikadan. Siz ücretlerinizi arttırmaya bakın. Eğer çalıştığınız müessese sol politikadan vazgeçerse daha fazla özel ilân alır ve sizler de daha fazla para kazanırsınız.

Bu anlayış içinde yapılacak bir grevi sosyalist örgüte bağlı bir sosyalist destekleyebilir mi, destekleyemez mi?

Çünkü grev bir anlamda sol politikaya yani işçi sınıfının devlet yönetimine ağırlığını koyma çabasına karşı yapılmaktadır. Ve sosyalist olmayan işçiler tarafından sarı sendikaların teşvikiyle yapılmaktadır.

Şayet işçiler sosyalist örgütün üyeleri olsalardı, bu grevin kendi temel çıkarlarına karşı olduğunu bilecekler ve sol bir politikayı günlük ve küçük çıkarlar için baltalamaya gitmiyeceklerdi.

Ama işçiler sosyalist örgütün üyesi değillerdir ve günlük küçük çıkarlar peşinde bilinçsiz bir mücadele yürütürken burjuva sınıfının oyununa gelmektedirler.

Böyle bir durumda bu grevi desteklemiyecek olan sosyalistler aleyhinde burjuvalara şu propaganda imkânını vereceklerdir:

— İşte gördünüz sosyalistleri sizin grevinizi desteklemiyorlar bile.

O zaman sosyalistler grevi desteklerse sol politikaya yani işçi sınıfının temel mücadelesine karşı düşmüş olacaklardır. Yok grevi desteklemezlerse o zaman da işçilerden yana değilmiş gibi görüneceklerdir.

Sosyalistleri böyle açmazlara düşürme planları tarihte çok uygulanmış işlerdir.

Patronların dahi stoklar biriktiği zaman işçileri, sendika parasını likide etmeleri ve kendilerinin de boşuna yövmiye ödememeleri için greve teşvik ettikleri çok görülmüştür.

Yine çok görülmüştür ki yabancı petrol şirketleri yerli petrol şirketlerinin işçilerini greve itekler.

Bütün bu oyunlar ancak sosyalist örgütün bilinçli ve disiplinli yol göstericiliğe ile açığa düşürülebilir.

Bu yüzdendir ki bütün işçilerin gerçek bir mücadele için sosyalist örgütün üyeleri olmaları ve küçük paralar karşılığı kendi temel çıkarlarını baltalamaktan korunmaları için şarttır.

Bu olmadıkça burjuva sınıfı siyasileri ile yabancı ortakları ve onların emirlerindeki sarı sendikacılar işçi sınıfına çok tuzaklar hazırlayabilirler. Hatta sol politikaya karşı bir kaç kuruş mükâfat vaadiyle grev yaptırabilirler.

Gözümüzü dört açmalı ve sosyalist örgütle birlik olmadıkça işçi sınıfının hiç bir sıkıntıdan kurtulamıyacağını bilmeliyiz.

Hele birkaç kuruş karşılığında işçi sınıfının temel mücadelesinin yöntemi olan sol politikaya darbe vurmaya kalkmamalıyız. Çünkü o zaman böyle bir darbeyi desteklemiyecek olan sosyalistlerin sosyalistliğinden değil, böyle bir darbeyi kendi küçük çıkarları için tercih eden işçilerin sınıf bilincinden şüphe edilir.

Sınıf bilincinden yoksun işçiler ise gerçekte işçi değil burjuva sınıfının kuklası olan kölelerdir.

DEĞİŞİM

Kafka'nın eserleri arasında, acayip, tüyler ürpertici konusu ile ayrı bir yer tutan uzun hikâye Ârif Gelen'in çevirisi ile Varlık Yayınları arasında yalnız 2 lira fiyatla çıktı.

(Ant Der: 285)

Yeni bir kitap skandalını açıklıyoruz!

■ *Tekin Erer'in Kızıl Tehlike adlı kitabını devlet parasıyle satın aldırarak vilâyetlere dağıttıran Köy İşleri Bakanı Turgut Toker ile Başbakan Demirel'den bu anayasa düşmanlığının ve hazinenin parasını çarçur etmenin hesabı mutlaka sorulmalıdır.*

ANAYASA Mahkemesi'nin Çetin Altan'ın dokunulmazlığı konusunda verdiği karar üzerine geçen hafta AP İstanbul Milletvekillerinden Tekin Erer, Son Havadis Gazetesi'nde anayasayı açıkça hiçe sayarak şu satırları yazmıştır:

"Türk Milleti'nin kayıtsız şartsız hakimiyeti, Anayasa Mahkemesiyle sınırlandırılmış bulunuyor. Meclis, Demoklesin kılıcı gibi, bu mahkemenin boyunduruğu altındadır! 450 milletvekili anayasayı değiştirmeğe muktedirdir!"

Kimdir bu Tekin Erer?

Kendisine sorarsanız, Türkiye'nin bir numaralı anti-komünist yazarıdır. McCarthy'cilik konusunda Fethi Tevetoğlu'nu dahi geride bıraktığı iddiasındadır.

TURGUT TOKER (Kimin parasını kime?)

Son Havadis Gazetesi'ndeki yazıların bir araya getirerek hazırladığı "KIZIL TEHLİKE" isimli kitabının önsözünde aynen şunları yazmaktadır:

"Türkiye'de komünizm'le ilk ciddi ve müsbet savaş, bu kitaptaki yazılarla başlamıştır. Bunu daima iftihar edeceğim bir şeref, isbat edeceğim bir vakıa olarak belirtmek isterim. Şunu peşinen ifade edeyim ki, Türkiye'de komünizme karşı bu kadar kısa zamanda, içi tamamiyle millî heyecanlarla dolu olarak benim kadar çok yazı yazmış ve fikirleri bütün Türkiye'ye yayılmış ikinci bir yazar mevcut değildir!"

İşte bu *"komünizm düşmanlığı"* adı altında aslında *"anayasa düşmanlığı"* yapan megaloman yazarın KIZIL TEHLİKE isimli kitabı Akbank'ın Kültür Hizmetleri Organı olan AK YAYINLAR tarafından cildli olarak yayınlanmış ve 10 Lira fiyatla piyasaya sürülmüştür. 480 sayfalık kitapta Türkiye İşçi Partisi'nden tutun da, CHP'ye İnönü'ye, öğretmenlere, sendikacılara, devrimci yazarlara, gençlik kuruluşlarına varıncaya kadar anayasa cephesinde her kim yer almışsa, *"komünist"* suçlamasıyla saldırılmakta, yerli bir McCarthy'nin hezeyanları dile getirilmektedir. Anayasa ve kanunların himayesindeki kuruluşlara ve kişilere dil uzatılmaktadır.

Bu, nihayet Tekin Erer'in seviyesini gösterir! Böylesine seviyesiz yazıları toplayan bir kitabı yayınlamak ise, özel teşebbüsçülüğü *"anayasa düşmanlığı"* olarak kabul eden Akbank'ın kültür organının bileceği iştir.

Ama, hiçbir değeri olmayan, buram buram anayasa düşmanlığı kokan, McCarthy'cilikte Tevetoğlu'nu dahi gölgede bıraktığı iftiharla ilan edilen bir kitabın bir bakanlık tarafından toptan satın alınarak bütün vilâyetlere gönderilmesi ne demektir?

Evet, Tekin Erer'in KIZIL TEHLİKE adlı kitabı, Köy İşleri Bakanlığı'nca satın alınarak *"politik faaliyetlere katılmaları"* yasaklanan memurlar tarafından okunması sağlanmak üzere Valiliklere dağıtılmıştır.

Köy İşleri Bakanlığı Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü'nün 6.4.1967 gün, Şube: 5, Zat İşleri, Ayniyat Kısmı ve 3571-301/4470-13889 sayılı yazısıyla her vilayete yirmişer adet gönderilen kitabın okunması için memurlara baskı yapılmaktadır.

Bu, yeni bir kitap skandalıdır!

Anayasa düşmanı bir kitabı devlet parasıyla satın aldırtarak *"siyasetle uğraşmaları"* yasak edilen memurlara okutulmak üzere vilâyetlere dağıtıttan Köy İşleri Bakanı Turgut Toker, bu tasarrufundan dolayı sorumludur.

Köy İşleri Bakanı, Türkiye'de onbinlerce köy açlık, sefalet ve yokluk içinde kıvranırken, bakanlığının parasını bir çirkin politikacının hiçbir değeri olmayan kitabını alarak vilayetlere dağıtmağa hangi gerekçeye dayanarak karar vermiştir?

Tekin Erer'in kitabı, köy kalkınması dâvasına ne kazandıracaktır?

Tekin Erer'in kitabını satın alan Köy İşleri Bakanı, bir sosyalist yazarın kitabını da aynı şekilde bakanlık bütçesinden satın aldırarak vilayetlere dağıttırabilir mi?

Köy İşleri Bakanı, Tekin Erer'in bu kitapta anayasacı kuruluşlara ve şahıslara dil uzatmak suretiyle işlediği suça temsil ettiği bakanlığı da dahil ettiğinin farkında değil midir?

Fethi Tevetoğlu'nun kitaplarının Turizm ve Tanıtma Bakanı tarafından satın alınmasından sonra bir başka *McCarthy*'cinin kitabının Köy İşleri Bakanlığı tarafından satın alınması bu anayasa düşmanlığının ve devlet parasını çarçur etmenin bir hükümet politikası halini aldığını göstermektedir. Şu halde, bu kitap skandalından, Köy İşleri Bakanı Turgut Toker ile birlikte Başbakan Süleyman Demirel de sorumludur.

Devlet parasıyla yaptırılan bu anayasa düşmanlığının ve yolsuzluğun hesabı yüce mecliste mutlaka ve mutlaka sorulmalıdır.

AK YAYINLARI LİM

AK YAYINLARI

AKBANK KÜLTÜR HİZMETİ ORGANIDIR

Şimdiye kadarki yayınları :

ATATÜRKÇÜLÜK NEDİR?

FALIH RIFKI ATAY

Atatürkçülüğü her yönü ile, tam bir açıklıkla anlatan bu eser ATATÜRK'e dair şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış hâtıraları ihtiva etmektedir.

Tekin ERER

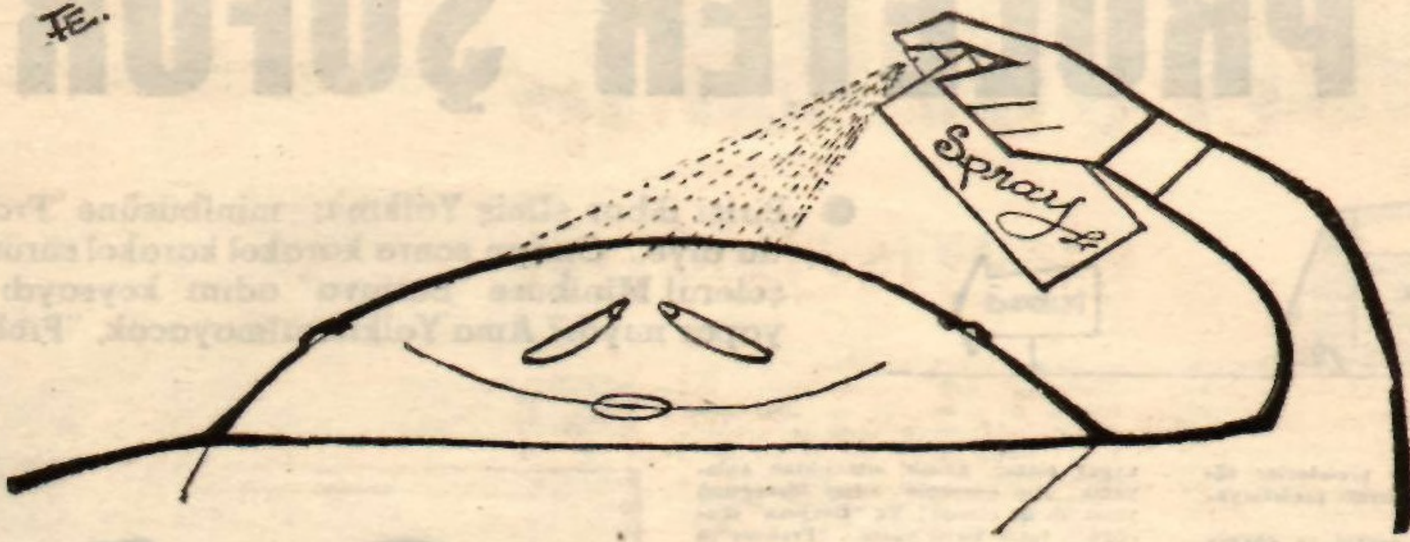
KIZIL TEHLİKE

KIZIL TEHLİKE (Anayasayı savunan herkes komünist!)

TEKİN ERER (Yerli McCarthy II)

Ferruh Doğan

SOVYET YARDIMI VE TÜRKİYE

FETHİ NACİ

GEÇEN hafta, pazar günü, gazetelerini açanlar hiç alışık olmadıkları bir haberle karşılaştılar. 1 milyar 746 milyon liraya mal olacak Seydişehir alüminyum tesislerinin temelini atan Başbakan Süleyman Demirel'le birlikte temel atma töreninde Sovyet Büyükelçisi Smirnov, elçilik mensupları, Sovyet mühendisleri ve teknisyenleri de vardı. Karşılıklı dostluk nutukları söylendi. Demirel, *"İnsanlar nasıl komşusu ile iyi geçinmek mecburiyetinde iseler milletler de aynı prensip içinde olmak zorundadırlar... Bu tesisin Sovyetlerle olan dostluğumuzu geliştireceğine inanıyorum."* diyordu. Sovyet Büyük Elçisi de şöyle diyordu: *"Türkiye ile Sovyetler Birliği bu büyük tesisle işbirliğine varmıştır. Bunu inşa ederken Türk ve Sovyet mühendis ve işçileri elele verecek ve işbirliği yapacaktır. Burada yeni fabrika inşa edilmeyecek, aynı zamanda halklarımız arasında işbirliği ve yakın münasebet de başlamış olacaktır. Bu, iyi dostluk münasebetlerinin temelini teşkil edecektir."*

İnönü'nün memleketimizi ziyaret eden bir Sovyet büyüğünün eşinin elini öpmesini seçimlerde sömüren Adalet Partisi, bugün, İkinci Beş Yıllık Plan'ın gerçekleşebilmesi için Sovyet iktisadî yardımından büyük ölçüde yararlanmaktadır. Ekonomik zorunlukların ittiği bu durum karşısında, Adalet Partisi gibi davranmayıp, memleket yararına olan bu gelişmeyi desteklemek gerekir. Bir başka parti iktidarda olsaydı ve böyle bir iktisadî işbirliğine girseydi, AP şehir şehir, köy köy dolaşır, memleketin komünistlere teslim edildiğinden söz eder, Türkiye'nin sanayileşmesi gereğini, bunun için de sosyalist ülkelerle işbirliği zorunluluğunu, bu işbirliğinin yararlarını hasır altı ederek, meseleye sadece seçim açısından bakardı.

TÜRKİYE, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni sömürgeciliğin at oynattığı bir alan haline getirilince, bütün ekonomik ilişkiler kapitalist batı dünyası ile yürütülür oldu. Yabancı sermayeye ve emperyalizme en büyük tâvizlerin verildiği 1950 - 1960 dönemi ekonomik hayatımıza ne kazandırmıştır? Bir tek ölçü durumu aydınlatmağa yeter: Sanayiin millî gelir içindeki payı, 1950 yılında da yüzde 10'dur, 1960 yılında da yüzde 10 !

Emperyalist batı dünyası, Türkiye'nin millî bir sanayie kavuşmasını önlemek için elinden geleni yapmıştır; uzun yıllar, Türkiye'nin bir tarım ülkesi olduğu, ancak tarımını geliştirerek kalkınabileceği yalanı yayılmıştır. 1954 seçimleri, bir bakıma, Türkiye'ye satılan 40.000 traktörün seçimleri olmuştur. Traktörler kazanmıştır seçimi, ama bunun Türkiye'yi kurtaramıyacağı kısa zamanda kafalara dank etmiştir. Bunun üzerine, sanayi adı altında, montaj sanayii dönemi başlamıştır. Gerçek bir ekonomik bağımsızlık sağlayacak sanayileşme yoluna girilmemiş, tüketim sanayii ile yetinilmiştir.

Çünkü batı emperyalizmi az gelişmiş ülkelerin sanayileşmesinden ve giderek ekonomik bağımsızlığa kavuşmasından vebadan korkar gibi korkmaktadır. Bugün yeryüzünde yaşayan insanların yüzde 35'i sosyalist ülkelerde yaşamaktadır. Yeryüzü nüfusunun yüzde 15'ini teşkil eden kapitalist ülkelerin elinde, sömürmek için, yeryüzü nüfusunun yüzde 50'si, yani Üçüncü Dünya, kalmıştır. Üçüncü Dünya ülkelerinin sanayileşmesi, emperyalizmin düşük fiyatla ham madde ve tarım ürünü almak ve yüksek fiyatla mamul madde satmak şeklinde işleyen dış ticaret soygununun sona ermesi demektir. Bunun için emperyalizm, Üçüncü Dünya'nın sanayileşmesine karşıdır.

OYSA emperyalizmin çelişmelerinin keskinleşmesi için gücünün yettiği her şeyi yapan sosyalist dünya, Üçüncü Dünya ülkelerinin sanayileşmelerine büyük bir önem vermektedir. Çünkü Üçüncü Dünya ülkeleri sanayileştikçe emperyalizmin boyunduruğundan, yeni sömürgeciliğin ağlarından kurtulmak imkânları artacak, bu ülkeler gerçek bir bağımsızlığa kavuşacaklardır. Bu durum, kapitalist sistemin zayıflamasına yol açacaktır. Aynı zamanda, Üçüncü Dünya ülkelerinin güçlenmesine, yaşama seviyelerinin yükselmesine.

Görülüyor ki az gelişmiş ülkelerle sosyalist ülkeler, az gelişmiş ülkelerin sanayileşmeleri gereği üzerinde birleşmektedirler; az gelişmiş ülkelerin de sosyalist ülkelerin de bunda çıkarı vardır; çıkış noktaları ne olursa olsun, bu bir olgudur. "Hür dünya" denilen kapitalist sistem ise az gelişmiş ülkelerin sanayileşmesine karşıdır.

Türkiye, pek iç içe olduğu emperyalist güçlerin etkisiyle, uzun yıllar sosyalist dünya ile olan ekonomik ilişkilerini geliştirmekten kaçındı. Sovyetler Birliği'nin, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce, sanayileşmemiz için yaptığı yardımlar sanki unutulmuştu. Yakın zamanlara kadar sosyalist ülkelerin dış ticaretimizdeki payı yüzde 10'u geçmezdi. Fakat kapitalist ülkelerin kalkınma planlarımıza gereken ilgiyi göstermemeleri, dış ödeme güçlüklerinin alabildiğine artması, sonunda, Demirel'e bile dostluk nutukları attırdı. Devlet Planlama Teşkilâtı müsteşarının 23.9.1965 tarihli genelgesinin bir paragrafını hatırlamanın yeridir. Şöyle diyordu müsteşar: *"Bu bahiste göz önünde tutulacak bir cihet de, Sovyetlere ısmarlanacak yatırım tesislerinin, Amerika'nın, Almanya'nın ve diğer konsorsiyum üyelerinin ilgi göstermedikleri veya şimdiye kadarki temaslardan ilgi göstermeyecekleri anlaşılan kalemlerden intihap olunmasıdır. Sovyetlerle bir ön görüşme şeklinde ele alınan tesislerden hiç biri, konsorsiyum ortaklarımızın finansman niyeti izhar ettikleri veya yardım politikaları icabı normal olarak yapageldikleri proje yardımları nevinden tesisler değildir."* Bu sözler de, bizim yukarda ileri sürdüğümüz düşüncelerin kalıplaşmış sol propaganda lâfları olmadığını, yaşanan gerçeğin ta kendisi olduğunu ispat etmeye yeter.

SOVYET yardımı, politik planda hiç bir zorlama ardında olmadığı gibi, iktisadî planda da en elverişli şartları getirmektedir. Sovyet yardımıyla kurulacak tesislerin bedelleri 15 yılda ödenecektir; ödenecek faiz ise sadece yüzde 2,5'tur. (Oysa kapitalist dünyanın az gelişmiş ülkelere verdiği bütün kredi ve borçların yüzde 70'i yüzde 4 ve daha yüksek faizlidir.) Ayrıca Türkiye için çok önemli olan nokta, bu tesislerin bedelinin dövizle değil, tarım ürünleriyle (tütün, fındık, kuru üzüm, narenciye, pamuk, yün, vb.) ödeneceğidir.

Sovyetlerle ve öteki sosyalist ülkelerle geliştirilecek ilişkilerin Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığı yolunda olumlu sonuçları olacağı açıktır. Bu ilişkilerin AP iktidarı için kısa vadeli faydası da olacaktır; çünkü bu yardımlar, AP iktidarının içinde bunaldığı enflasyonist baskıyı hafifletici etkilerde bulunacaktır.

PROLETER ŞOFÖR İLE

Birisi ihbar etmiş Yalkın'ı; minibüsüne "Proleter" adını koydu diye... Ondan sonra karakol karakol süründürmüşler genç şoförü! Minibüse "Burjuva" adını koysaydı polis aynı şeyi yapar mıydı? Ama Yalkın yılmayacak, "Proleter" sözcüğünü kaldırmayacak!

Proleterya — Lâtince proletarius sözünden gelir. Fransızcası proleteryadır.

1) Eski Roma'da sosyal ve ekonomik sınıfların en altındakine derler.

2) Bir cemiyetteki en alt sınıf anlamına gelir.

3) Çalışan işçi sınıfı, bilhassa endüstrideki işçiler. Yâni gündelikçiler, için kullanılır.

4) Marksist doktrininde de gündelikçi işçi sınıfı, kendi üretim araçları olmadığından, emeklerini satarak yaşayan sınıf, demektir.

(Webster's, 1961 Şikago baskısı, 1814 üncü *sayfa...*)

DÜNYANIN en büyük sözlüklerinden birisi olan Webster's işte **proleterya** sözcüğünü böyle yazıyor. Proleter de, bu sınıfa mensup demektir. Aşağıdaki gazete havadisinden anlayacaksınız ki, bu proleter sözcüğü üstünde bugünlerde fırtınalar kopuyor. Bir bardak suda değil bu fırtına, bir sözcükte, sözcüğün geniş büyük anlamı üstünde değil, salt sözcük üstünde kopuyor bu fırtına. Havadisi size verdikten sonra benim de bu proleter sözcüğü ve Türkiye'de oturan burjuvalar üstünde bir iki sözüm olacak.

Gazete havadisi şu:

"Ben sosyalistim, bu fikirle de iftihar ediyorum," diyen bir minibüs şoförü, *vasıtanın üstüne* **"proleter"** *kelimesini* yazdırmıştır. Bir ihbar üstüne harekete geçen ve saatlerce üstünde **"Proleter"** yazısı bulunan minibüsü arayan Emniyet mensupları nihayet Yalkın Özerden adındaki şoförle birlikte vasıtayı bulmuşlardır. Kadıköy Emniyet Âmirliğine getirilen minibüs *yüzlerce kişi tarafından* seyredilmiş ve bütün ısrarlara rağmen otuz yaşındaki sosyalist genç yazılan yazıyı silmemiştir.

"Eğer bir suç varsa cezamı çekmeye razıyım" diyen Yalkın Özerden **"herkes minibüsüne bir takım yazılar koyduruyor. Ben de bu şekilde hareket etmeyi uygun buldum,"** demiştir.

Proleter yazısı üzerine şoför hakkında bir işlem yapılıp yapılamıyacağını inceleyen Emniyet mensupları siyasî şubeyle temasa geçmişlerdir.

Öte yandan durum savcılığa bildirilmiştir.

"Proleter gencin ne suçtan adliyeye nasıl sevkedilebileceği tetkik edilmeğe başlanmıştır."

Gördünüz mü havadisi! Ben bu utanç vesikasını okuyunca beynimden vurulmuşa döndüm. Türkiye'de milyonlarca proleter var ve proleter sözcüğünü minibüsüne yazan bir genç için ne şekilde adliyeye sevkedileceği üstüne araştırmalar yapılıyor.

Böyle bir rezalet İran'da olmaz, Turan'da olmaz, Afganistan'da olmaz, Afrika'da olmaz, Habeşistan'da olmaz... Hiç bir yerde olmaz. Ama Türkiye'de olur. Çünkü Türkiye'de, Türkiye'de oturan burjuvalar hüküm sürer, **"Proleter"** sözcüğünü yasak ederler. Kimseler yasak etmez bu sözcüğü şu yeryüzü yuvarlağında, şu iki buçuk milyar insan yaşayan yeryüzü yuvarlağında proleter sözcüğünü yasaklamak kimsenin *aklına gelmez. Ne demek yasaklamak,* ne demek böyle olaylar... Ne demek, ne demek... İnsan düşündükçe çıldırıyor..

Havadisi okuyunca Yalkın Özerden'e bir yüreğim acıdı ki sormayın, yüreğim paralandı. Delikanlı nereden bilsin "Proleter" sözcüğünü minibüsüne ad yapınca başına gelecekleri. Kimsenin, kimsenin aklına gelmez bu rezalet. Azıcık uygar olanın, azıcık insanlıktan anlayanın.. Hiç kimsenin.. İşçi sözcüğünü yazsaydı ne olurdu? Ya **"Burjuva"** sözcüğünü tutsa birisi yazsa... **"Proleter"**in karşıtıdır. Karakollara çekilir, başına olmadık işler açılır mıydı?

Merak ettim bu korkunç, korkunç olduğu kadar gülünç havadisi okuyunca Yalkın Özerden'i. Kim bu delikanlı? *Bütün ısrarlara rağmen minibüsünün adını* değiştirmiyor. **"Cezam neyse çekerim"** diyor. Bu burjuva sınıfı kanunî olarak bir şey yapamazsa, el altından Yalkın Özerden'i iflâh etmez. Bunu bilmez mi Yalkın Özerden? Bu kadar saf mı? Aslan polisimiz ezeli taktiğine başvurmaz mı? Mahalleye gelip ev ev dolaşıp, sizin mahallede birisi oturuyor ki komünist mi komünist? Rus casusu mu Rus casusu, vatan haini mi, deme gitsin, demez mi? Aslan polisimiz, koruyucumuz bir takım zavallıları kışkırtıp **"proleter"**in üstüne saldırtmaz mı? Ben bunları biliyorum.. Polisimiz kimbilir daha ne güzel, Anayasamıza uygun, insanlara uygun, polisin bağımsızlığına, onuruna uygun kimbilir daha ne güzel insan yıldırma, insanları canından bezdirme, insanları yoketme metodları bulmuştur. Kimbilir polisimizin daha ne güzel, ne insani marifetleri var, şimdilik bize tatbik edemedikleri. *Bir* Türk olduğuna göre bütün bunları Yalkın Özerden bilmez mi? Yaşı otuz, o kadar da genç değil.. Türkiye'deki demokrasi sadece bir burjuva oyunudur. Burjuva oyunu kalsın diye dehşet bir savaş veriyor burjuvazi, bütün bunlardan haberi *yok mu, bu delikanlının? Türkiye'de bir* faşist rejim hüküm sürmektedir. Komünizmle mücadele dernekleriyle, el altından polis baskılarıyla... Delikanlı Yalkın bunları bilmez mi? Hitler, Musolini olmadık işler yaptılar. Adam kurşunladılar. Alanlarda kitaplar yaktılar, ama proleterya sözcüğünün üstüne, Yalkına oynanan oyuna tenezzül etmediler. Türkiye'de oturan burjuvaların faşizmi Hitler'in, Musolini'nin faşizmi gibi olacak, onların kalitesinde olacak değil ya.. Türkiye'de oturan burjuvaların faşizmi de böyle aşşağılık, böyle gülünç olur.

Güvenilir insan!

Gidip görmeliyim bu delikanlıyı, onunla konuşmalıyım. Türk milleti adına ondan özür dilemeliyim. Proleter sözcüğüne bu oyunu oynayanlar, bu kadar küçülenler Türk milleti değildir. Birkaç kişidir. Türkiye'de oturan burjuvalardır ve onların paralı, parasız adamlarıdır. Yüce Türk milletini, bu toprakların mutluluğu, bağımsızlığı için ölmüş şehitlerimizin ruhlarını bu aşşağılık, yakışıksız, onursuz oyundan tenzih ederim.

Bizim Doğan Özgüden'le Kadıköy vapuruna bindik Yalkın Özerden'in evi Bostancı'da. Güneş altında yalp yalp eden İstanbul'un denizi. Kurşun kubbeleriyle eski, dehşetli güzel İstanbul.. Bacakları güneşten yanmış mini etekli İstanbul kızları.. Pırıl pırıl, renk renk, yepyeni, gıcır gıcır burjuva otomobilleri ve proleter sözcüğünün yasak olduğu şehirde Amerikan marka gıcır gıcır otomobillerin bahtiyar fütursuzluğu.. Ve sömürgelerin en zulüm görmüşü Türkiye. *İstanbul'un bir sömürge şehri ol*duğu her halinden belli. Ve çirkin burjuva apartımanları.. Ve Sinan'dan, Süleymaniye'den utanmadan sırıtıyorlar. Kadıköy iskelesinde insan kalabalığı.. Mutsuz, boynu bükük bir kalabalık. Bu kalabalığı hiç bir şey mutlu kılamaz duygusunu uyandırıyorlar insanda. İçimde bir acıma. Yıkılış..

Eşi Halide, Yalkın'ın en büyük destekçisi... Şoför muavinleri tehdit ve zorbalıkla Yalkın'ın yanından uzaklaştırıldığı için bu işi artık genç eşi yapıyor...

Kadıköy'de Bostancı'ya giden bir minibüse biniyoruz Doğan'la. Yalkın'ın proleteri de böyle bir minibüs olacak. Boyaları dökülmüş, her bir yanı sallanan bir minibüs. Koltukları eskimiş insanın her yanına batıyor, rahatsız. Şangur şungur Kadıköy'den Bostancı'ya doğru yola düzüldük.

Minibüs şoförü bizi uzun bir sokağın ağzında indirdi: **"İşte buradan giderseniz Emin Ali Paşa Caddesi'ne,"** dedi. Doğan'la yürüdük babam, yürüdük. Emin Ali Paşa sokağını bulduk. Saat altıda Yalkın bizi evinde bekleyecek. Uzun, çok uzun Emin Ali Paşa caddesinde önünde üstünde **"Proleter"** yazılı bir minibüs olan bir apartıman arıyoruz. Git babam git minibüs gözükmüyor. En sonunda minibüsü uzaktan gördük. Proleter sözcüğünü de o anda seçtik.

Minibüsün yanına geldik ve oralarda ararken, bir baktık Yalkın bize doğru geliyor:

"Hoş geldiniz," dedi. Güleç yüzlü, uzun boylu, azıcık saçları dökülmüş bir genç adam. Çok tatlı, candan, insanı şöyle sevgisiyle candan kavrayan bir gülüşü var. *Böylesi* güzel gülen insanlara insanoğlu çok güvenir. Böyle insanları, böyle candan insanları insanlar çok severler.

Kapıyı karısı açtı. Gencecik bir taze. Bir apartımanın ikinci katında oturuyorlar. Evi yeni döşemişler belli. Yeni *ve gönülden döşemişler. Güler yüzleri*ni, sadeliklerini, çocuksuluklarını, candanlıklarını katmışlar her bir eşyalarına. Salonun pencereye yakın yerinde koyu mavi çok güzel bir kanepe ve iki koltuk.. Bir güzelce halı.. Salonun öteki yanında yemek masası, bir kitaplık.. İnce ve zevkli.. Masanın üstünde çiçekler. Karşıda bir televizyon. Sonra bir güzel radyo. Bir teyp makinası.. Şu Türkiye'de hiç bir burjuva evinde böyle ince, böyle güzel bir zevk görmedim. İktidarın başı Süleyman Bey'in evinin bir fotoğrafını görmüştüm bir baldır bacak dergisinde. Aman Allah ne evdi. Ne zevksiz evdi. Yerde bir halı vardı, cicili bicili, halı derim sana. Gözünü kapamadan o eve giremezdin. Bir de şu gencecik proleterin evine bak. Sinan'ın zevkine lâyık. Kökü olan, temeli olan, kişiliği olan Türklerin zevkine lâyık bir ev. Taklitsiz, özentisiz. Aydınlık, tertemiz, pırıl pırıl.. Şu iki gencecik, inanmış proleterin gönülleri, yüzleri, kara güzel gözleri gibi.

Nasıl candan bir karşılayış, sanki kırk yıllık dost gibiyiz. İşte böyle gönlü yüce, gönlü pırıl pırıl temiz insanlar böyle dostça, böyle insanca, böyle sımsıcak karşılarlar insanları. İşte, insan bunlar.

Hayat hikâyesi

"Kimsiniz nesiniz kardeş," dedim, "şunu bana bir anlatıverin bakalım? Bir gazeteci gibi gelmedim. Bir dost gibi, bir meraklı insan gibi evinizdeyim. Bu macerayı merak ediyorum.. Bu proleter sözcüğünü niçin seçtiniz minibüsünüze ad olarak, bunun Türkiye gibi *bir yerde tehlike yaratacak bir şey ola*cağı aklınıza gelmedi mi?"

Yalkın, gene o dost, o kardeş, cana yakın gülüşüyle gülerek dedi ki:

"Maceramı anlatmağa değmez. Üsküdarlı'yım. İşte maceram bu kadar."

"Bak," dedim, **"Yalkın, bir gazeteci gibi değil, bir romancı, bir meraklı insan gibi soruyorum. Kim olabilir bu**

KONUŞTUM!

YAŞAR KEMAL

Yalkın Özerden, "Ben proleteryadan bir kişiyim. Onun için minibüsümün adını PROLETER koydum" diyor.

dam diye. Anlatırsanız, beni sevindirirsiniz."

Biraz mahcup, nedense, niçin gereklik duymuşsa:

"Sizin hiç bir eserinizi okumadım," diyor.

"Aldırma," diyorum, "bir gün okursun.."

"Hiç vaktim olmadı," diyor. "Bütün ömrümde hep çalıştım."

Sonunda hayatını anlatıyor Yalkın. Belâlı bir hayatı var. 1937 yılında Üsküdar'da doğuyor. Küçük bir Maliye memurunun oğlu. Babası, o sekiz yaşın iken ölüyor. Altı yaşındayken de anası ölmüş.

"Seni kim büyüttü?" diye soruyorum.

"Ağabeyim," diyor. "Üvey Ağabeyim."

Ağabeyi sadece evine alıyor. Ağabey şoför. Çok az okuyabiliyor Yalkın. Bu arada İstanbul'da kimsesiz, bıçkın çocuklar var ya, bir süre onlara karışıyor. Bir süre onlarla ora senin bura benim sürtüyor. Hiç bir şeyden, dünyadan habersiz. Ağabeyi şoför olduğu için on iki yaşından bu yana otomobil kullanıyor. Sonra bir süre şoförlük yapıyor. Kendine geliyor. İş sahibi bir proleter oluyor. Sonra iki yıl da gazetelerin ölüm otobüslerinde çalışıyor. Hani şu, gazete ulaştırmak için saatte yüz, yüz elli kilometre uçan ölüm otobüsleri var ya, işte onlarda çalışıyor Yalkın..

"Ne delilik Ağabey," diyor. "İki yıl, tam iki yıl... ölüm otobüslerinde.."

Eşi Halide şimdi yirmi üç yaşında.. Halideyle karşılaşıyorlar. Halide o sıralar lise öğrencisi.. Sevişiyorlar. Yalkın proleter ya.. Kızın babası kızı vermek istemiyor Yalkın'a. Sevgililer kaçıyorlar.. Sonra ailenin gönlü oluyor.. Sonra nikâh...

Yalkın'ın bileklerinde altın bilezik. Şoförlük ve tamircilik.. Halide de terzilik biliyor. İki genç elele verip, ver elini Alamanya, diyorlar. Yalkın Ford fabrikasına giriyor, Halide bir dikiş atölyesine.. Alamanya'da durup dinlenmeden tam beş buçuk yıl çalışıyorlar.

Yalkın diyor ki:

"Hanyayı konyayı orada öğrendim. Kendimi orada öğrendim. Kim olduğumu orada öğrendim. Proleter olduğumu orada öğrendim. Çok okudum. Kemali orada öğrendim. İnsan olduğumu, hem de proleteryadan bir insan olduğumu orada öğrendim. O kapitalist memlekette her kitap var. Her bir şeyi istediğin gibi tartışırsın. Alamancayı çabuk öğrendim ve çok okudum.."

Neden proleter?

Beş buçuk yıl, dile kolay. Ve kendilerini öğrenen Halide ve Yalkın.. Onlar artık memleketsiz edemezler. Biriktirdikleri para ile bir minibüs alıyorlar. Gümrük parasını da Halide'nin büyükanası veriyor, memlekete geliyorlar.

"Geleli iki ay oldu," diyor Yalkın.. "Minibüsü çıkardım, çalışmağa başladım. Kadıköy - Pendik arası. Baktım bütün minibüslerin bir adı var. Tatlım, Kartalım, Uğur, yol alan, falan filân... Ben de Minibüsümün adını «Proleter» koydum."

"Neden proleter?"

"Ben bu kelimeyi çok severim. Kelimeyi değil de anlamını çok severim. Ben proleteryadan bir kişiyim. Ve proleterya insan soyunun en namuslu, en sıcak, en insan sınıfıdır. Kimseyi sömürmez, kimseye hükmetmez, kimseyi ezmez.. Dünyayı yaratan proleteryanın elleridir. Proleteryanın elleri olmasa dünya olmazdı. Ben proleteryaya hayranım.. Şu dünyada yapılmış güzel olan, faydalı olan ne varsa proleteryanın güzel ellerinin eseridir."

Süleymaniye o güzel ellerin eseri, şu köprüler, şu sülün gibi güzelim minareler, vapurlar, trenler, uçaklar... Yediğimiz ekmek, içtiğimiz su.. Şu kıpkırmızı domatesler, demir, bakır ve tereyağı... Ve tekmil sebzeler.. Oturduğumuz evler.. Proleteryanın güzel ellerinin eseri..

"Bu minibüs benim alnımın teridir. Benim ve Halide'nin.. Gözümüzün nurudur. Bu minibüsten dolayı da daha bir miktar borcum var. Bir minibüs alacak parayı bir proleterin nerede olursa olsun biriktirmesi zor. Ben de tuttum, minibüsüme bu göz nuru, bu alınteri adamlarımın adını koydum. Ve minibüsümün adına proleterya, dedim. Uzun bir süre böyle, bu ad altında çalıştım durdum. Kimse bana nereden gelip nereye gidiyorsun, demedi."

Kim ne der, kim ne diyecek, Türk halkı uygardır, Türk halkı hoşgörür bir halktır. Ama işin içine Rüfailer karışınca iş değişiyor, bir sözcüğün üstünde kıyametler koparılıyor.

İşin arkasını gene Yalkın'dan dinleyelim:

Baskı baskı üstüne

"Bu proleter sözcüğünden dolayı takibat, ya da bir söz işiteceğim aklımın köşesinden bile geçmezdi.. Bu ayın altısında, yâni geçen pazar günü Kadıköy skelesinde müşteri bekliyordum. İki sivil polis memuru geldi, beni Emniyet Amirliğine götürdüler. Burada tam bir buçuk saat bekletildim ve ifade verdim. Burada suçumu öğrendim. Suçum arabamın üstüne plâstik harflerle PROLETER kelimesini yazmakmış. Her şey bundan sonra başladı. Tekmil belâlar bundan sonra başıma yağmağa başladı. Rahat huzur kalmadı. İfadeden sonra yolcu alarak Pendik'e gittim, oradan da Kartal'a geldim. Bu arada, Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı olduğunu söyleyen ve Kartal'da çok nüfuzlu birisi olduğu söylenen bir kişi beni tehdit etti. Bana ağıza alınmaz küfürler etti. Proleter kelimesinin komünistlik olduğunu, bu kelimeyi kaldırmazsam beni yaşatmayacağını, hiç olmazsa bu hatta çalıştırmayacağını söyledi. Bu olaydan bir saat sonra da dolu olarak Kadıköy'e gelirken Maltepe karakolu önünde bir polis tarafından durduruldum, karakola götürüldüm..."

Evet Yalkın Maltepe'de de karakola götürülüyor ve yolcular arabanın içinde bekletiliyor. Karakolda şişman, aslan göbekli bir kişi var ki, öfkesi burnundan taşıyor ve zart zurtu dünyayı alıyor. Ve polislere emir veriyor. Bu kişi de Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı olduğunu söylüyor. Diyor ki, "bu delikanlı bu kelimeyi mutlaka şimdi, şu anda kaldırmalı. Bu kelime bir kere Rusça'dır. Türk milletiiiiiiiii, böyle Rusça kelimelerden hiç hoşlanmaz. Ve biz böyle kelimelerin yurdumuzun sınırlarından içeriyeeeeee girmesineeeeee müsade etmeyeceğiz." Yalkın diyor ki, "bu kelime Rusça değil Fransızca'dır." Adam daha çok kızıyor. "Fransızca olsun Rusça olsun, farketmez," diyor. "Türk sınırlarından içeriye böyle alçak kelimeler giremez," diyor ve Yalkın'a veryansın ediyor. Küfürlerden küfür beğen Yalkın kardeş.. Durmadan sivil kişi Türkiye Cumhuriyetinin karakolunda bir Türk vatandaşına Polis marifetiyle küfrediyor. Yalkın diyor ki, "Polis Beyler," diyor, "bırakın yakamı da gideyim.. Bu sabah Kadıköy Emniyet Amirliğinde ifademi aldılar ve bıraktılar.. Bırakın da işime gideyim." Bir telefon konuşması. Yalkın'ı bırakıyor polisler. Polisler bırakıyorlar ama, Komünizmle Mücadele Derneği Başkanı olduğunu söyleyen kişi Yalkın'ın yakasını bırakmıyor. Karakoldan çıkan Yalkın'ın peşinde, boyuna küfrediyor, tehdit ediyor. "Seni linç ettireceğim. Linç ettireceğim, linç ettireceğim," diye basbas bağırıyor. Ve halkı tahrik ediyor. "Şu kâfiri, şu komünisti, şu vatan hainini linç edecek bir vatansever müslüman yok mu? Kanınız mı kurudu?" diye bağırıyor. Yalkın edemiyor geri karakola dönüyor, "bu adam beni linç ettirmek istiyor. Siz de kulaklarınızla duydunuz," diyor. "Zabıt tutun.." Polisler aldırmıyorlar, yüzüne gülüyorlar.

İş bu kadarla bitse neysem ne... Kışkırtılmış minibüs şoförleri o gün bugündür üstüne saldırıyorlar Yalkın'ın.. Komünizmle Mücadele Derneği'nden otuz kişi yolunu kesiyorlar Yalkın'ın.. Küfrediyorlar, tehdit ediyorlar. "Öldürürüz, linç ederiz," diyorlar. "Böylesi kelimeler Türk milletinin şanına yakışmaz" diyorlar. "Ne demek proleter kelimesi.. Türk milleti böyle kelimeleri yurdunda yaşatmaz, sınır dışı eder," diyorlar. Ve Yalkın elinde bir sözlük, "bakın kardeşler, bu kelimenin anlamı işte şu, işçi demek, çalışan demek," diyor. Okuyorlar. "Olmaz," diyorlar, "bu sözlük de komünist sözlüğü," diyorlar. "Bize emir verenler yalan mı söylüyorlar, neyin komünistlik, neyin komünistlik olmadığını bilmezler mi?" diyorlar..

Birisi ihbar etmiş Yalkın'ı.. Kim bu? Niçin? Muhbirin adını vermiyorlar. Şimdi ben kalksam da "şu adamın adı Süleymandır," desem, "bir adamın adının Süleyman olması suçtur," desem.. Süleyman adındaki adamı karakol karakol süründürür mü Türkiye Cumhuriyeti Polisi? Karakol karakol dolaştırıp küfürbaz kişilere o adama ana avrat sövdürtür mü?

Ben olmasam da...

Dedim ki Yalkın'a:

"Yakanı bırakmayacaklar kardeş," dedim. "Bunlarda insaf yok. Bunlar öyle bizim bildiğimiz normal insanlar değil ki... Ne yapacaksın, proleter adını kaldıracak mısın?"

"Ne pahasına olursa olsun kaldırmam.."

"Ben bunları çok iyi bilirim Yalkın, sen gençsin," dedim. "Ne yaparlar biliyor musun?"

"Ne yaparlar?"

"Hiç bir şey yapmazlarsa «Proleter»e bir şey yaparlar," dedim.

"Yapsınlar," dedi. "Proleter'i ben kazandım. Alnımın teridir bu. Borcu da var ama.. Gene kazanırım.."

"Bunlar dinsiz imansız, bunlar vicdansız," dedim.. "Sana kötülük yaparlar. Kötü adam mı, satılık adam mı ararsın bu dünyada..." dedim..

Karısı Halide'ye baktı:

"Biz Halide'yle konuştuk," dedi... "Ben olmazsam bile o çocuğumuzu büyütebilir," dedi.

Halide'nin kara gözleri sevgi, dostluk, inanmışlık doluydu.

Başıyla öyledir işareti yaptı.

Bu kadar genç insanların demek çocukları da varmış.. İçerde, üç yaşında güzel mi güzel bir kız çocuğu mutlu, hiç bir şeyden habersiz uyuyordu. Bebeği kucağındaydı.

Ve bu gencecik proleter ana baba şu çocuk kadar tertemiz, şu çocuk kadar saf ve güzeldi.

Ve Yalkın'ın evinden ayrılırken düşündüm. Bu yıkılası dünya, bu pisliği, bu kötü, çirkin insanlarıyla ayakta kalabilmişse şimdiye kadar, böyle insanların yüzü suyu hürmetine ayakta kalmıştır.

Yalkın bizi bırakmadı. Proleter'le bizi Kadıköy iskelesine kadar getirdi. Yolda bir yaşlı adam bindi proletere, Yalkın yaşlı adamdan para almadı.

Yalkın yılmayacak.. Proleter sözcüğünü kaldırmayacak. Ama proleter düşmanları ne yapacaklar? Buna karşılık, Türk proleteryası ne yapacak? Türk aydınları ne yapacak? Ne yapacak, ne yapacak, ne yapacaklar?

«İNCİRLİK'TEKİ CIA'YA AİT CASUSLUK

TÜRKİYE'DEKİ ÜSSÜN İÇYÜZÜ

Çeviren: Mekin GÖNENÇ

U-2 Pilotu Powers'ın üzerinde çıkan bu ipekli kumaşa basılmış beyannamede tam 14 dilde "Ben bir Amerikalıyım.. Yiyeceğe ve meskene ihtiyacım var... Size zararım dokunmaz... Yardım ederseniz, mükâfatını alacaksınız..." yazılıdır.

— III —

Sovyet toprakları üzerinde casus uçuşu yaparken düşürülen U-2 pilotu Powers'in duruşma zabıtlarının bu son bölümünde, Türkiye'deki İncirlik Hava Üssü'nde bulunan Amerikan Casusluk Teşkilâtı CIA'ya ait 10-10 numaralı müfrezenin içyüzünü ve "Türkiye'de üs yok tesis var" iddialarının bu itiraf ve açıklamalar karşısında nasıl iflas ettiğini okuyacaksınız.

Pilot Powers'ın üzerinde bulunan en önemli eşyadan biri bu zehir şişesi idi. Gerektiği takdirde kendisini öldürmek için Powers bu zehiri kullanacaktı.

BAŞSAVCI RUDENKO — **Şimdi de sanığa casusluk faaliyetlerinin başlangıcı ile ilgili sorular sormak istiyorum. Sanık Powers, sizin 1 Mayıs günü U-2 uçağı ile yapmış olduğunuz uçuş, CIA (Central İnteligence Agency) ile aranızda yapılan gizli anlaşmanın hükümlerine uygun olarak yerine getirilen bir görevdi değil mi?** C. — Evet.

S. — **CIA ile aranızda imzalanmış bulunan gizli anlaşmanın şartlarını mahkemeye açıklar mısınız?** C. — O zamanlar ben henüz Hava Kuvvetleri'nde görevli bulunuyordum. Bir gün birliğimin ilân tahtasında isminin yazılı olduğunu ve karşısında da bazı kişilerle temasa geçmem istenildiğini gördüm. Bu kişilerle tanışıp konuştum. Kendileri bana çok iyi bir iş vereceklerini ve bu iş için gerekli bütün vasıfların bende bulunduğunu söylediler. Bazı özel eğitimlerden geçeceğim ve bu yüzden 18 ay kadar bir süre için de denizaşırı bir yere gönderileceğim söylendi. Bir üsteğmen olarak hava kuvvetlerinden aldığım ücretin çok daha üzerinde bir para ödeneceğini bana söylediler. Bazı tıbbi muayenelerden geçmem gerekiyordu. Bu muayenelerin hepsini başarı ile geçtim. Ayda 2500 *Dolarlık bir ücret ödeneceği* bildirilmişti. Bu paranın bir kısmı kendileri tarafından alıkonulacak ve aramızdaki anlaşma başarılı bir şekilde tamamlandıktan sonra tekrar bana verilecekti. Anlaşmanın bu hükmüne göre her ay ücretimden 1000 Dolar kesilerek alıkonuluyordu. Bana asıl görevimin Sovyetler Birliği sınırları boyunca uçuşlar yaparak radar ve radyo bilgileri toplamak olduğu söylendi. Aynı zamanda bana daha başka görevlerin verilebileceğinden de bahsedilmişti.

S. — **Anlaşmanızın hükümlerine göre, yapmış olduğunuz işin ne olduğunu başkalarına açıklamanız halinde ne gibi sorumluluk yüklenecektiniz?** C.— Bunun cezasının 10 yıl hapis ya da 10.000 Dolar para cezası olacağı, ya da her ikisine birden hükmedilebileceği söylenmişti.

S. — **CIA ile anlaşmanızda, Sovyet ımrları boyunca yapacağınız uçuşlar hakkında herhangi bir şey belirtilmiş miydi?** C. — Hayır, bu husus bana anlaşmayı imzalamamdan önce açıklanmıştı.

S. — **Anlaşma içinde hiç bir şey açıklanmamıştı ama, Sovyetler Birliği sınırları boyunca uçuşlar yapacağınız size sözlü olarak bildirilmişti, değil mi?** C. — Evet.

■ *10 - 10 numaralı müfrezeye bir askeri şahıs kumanda ediyordu.*

S. — **Eğitiminiz tamamlandıktan sonra hangi görev yerine atandınız?** C. — Adana'daki 10-10 numaralı müfrezeye.

S. — **Ne zaman atanmıştınız?** C. — Zanedersem 20 Ağustos 1956'da.

S. — **Sanığın atanmış olduğu bu müfrezenin kuruluş amacı ve görevleri nelerdi?** C. — Genellikle Sovyetler Birliği hudutları boyunca bilgi toplamak. Ayrıca bu bölgede, atmosferdeki radyo aktivite miktarının tesbiti hususunda hava araştırma uçuşlarını da yönetmekti.

S. — **Sanık Powers, 1956 yılında müfrezeye ulaştığınızda, oraya kim kumanda etmekte idi?** C. — Albay Perry.

S. — **10-10 numaralı müfrezenin sorumlusu kimdi?** C. — 10-10 numaralı müfrezenin yönetim ve denetimi askeri bir kumandanın üzerinde bulunuyordu. Kendisinin kime karşı sorumlu olduğunu bilmiyorum.

S. — **Fakat kendisi bir askeri kumandandı, değil mi?** C. — Müfrezenin başı bir askeri kişiydi. Ne var ki, müfrezenin çoğunluğunu siviller teşkil ediyordu.

S. — **10-10 numaralı müfrezede ne kadar kaldınız?** C. — Oraya varışımdan 1 Mayıs gününe kadar.

■ *10 - 10 numaralı müfrezeye Türklerin girmelerine izin verilmiyordu.*

S. — **10-10 numaralı müfrezenin bulunduğu üs kime aitti?** C. — Bu üssün Türk toprakları üzerinde bulunduğuna ve Türklere ait olduğuna inanmaktayım. Üste Amerikalılar olduğu gibi, Türk personel de yer almış bulunuyordu.

S. — **Üs Türkiye'ye ait olmakta, fakat Amerikalılar tarafından kumanda edilmekte idi, öyle mi?** C. — Üste Amerikalı olduğu gibi, ayrıca, bir Türk kumandan da vardı. Fakat kim kimin üstüydü bilmiyorum.

S. — **Üsteki herkes, 10-10 numaralı müfrezeye girebiliyor muydu?** C. — Üs bir yasak bölge niteliğindeydi. Yalnızca orada görevli olanlar girebiliyordu.

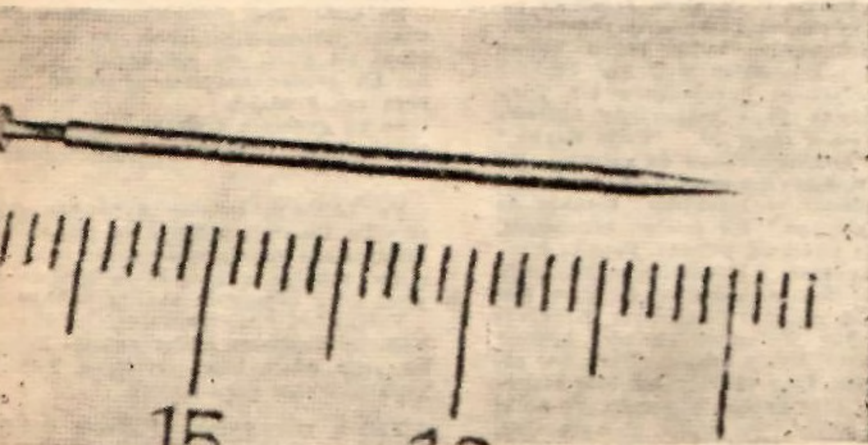
S. — **Amerikalı personel mi?** C. — Evet, orada Amerikalı personel çalışmaktaydı.

S. — **Bütün Amerikalı personelin oraya girmesine müsaade edilmiş miydi?** C. — Diğer müfrezelerde görevli bulunan herkesin üsse girmesine müsaade edilmişti. Ne var ki, üste görevli bulunan herkesin 10-10 numaralı müfreze içerisine girmesine müsaade edilmiyordu.

S. — **Demek oluyor ki, bu Türk üssü Amerikalıların mutlak kumanda ve yönetimi altında bulunuyor ve yalnızca Türkler, değil, birçok Amerikalının da içeriye girmelerine izin verilmiyordu.** C. — Giriş yasağı yalnızca 10-10 numaralı müfrezeye konmuştu.

S. — **10-10 numaralı müfreze özel bir birlik miydi?** C.— Evet, onu özel bir müfreze olarak tanımlayabilirsiniz.

S. — **Bir istihbarat müfrezesi olarak tanımlanabilir mi?** C. — **Evet, sanırım ki öyle.**

Powers, zehiri resimde görülen şırınga ile vücuduna zerkedecekti. Bu küçük şırınga ile zerkedilen zehir bir insanı 30 saniye içinde öldürebilmektedir.

MÜFREZESİNE HİÇBİR TÜRK GİREMEZ!»

Powers'ın üzerinde rüşvet olarak kullanılmak üzere çeşitli milletlere ait paralar bulunuyordu. Bunlar arasında Türk paraları da vardı.

Powers'ın duruşması açık olarak yapılmış ve bütün milletlere mensup kalabalık bir gözlemci topluluğu tarafından ilgi ile izlenmiştir.

■ *Müfreze Amerikalı yüksek komutanlar tarafından ziyaret edilmişti.*

S. — **Size şunu sormak istiyorum: 10-10 numaralı müfrezeyi yüksek komuta grupundan kimler ziyaret etmişti?** C. — Yüksek komuta grupundan teftiş gezileri yapan bir çok kişiler vardı. Nisan ayının ilk yarısında General White'nin üssü ziyarete geldiğini işitmiştim. Çünkü uçağını üste görmüştüm. Arkadaşlarından kendisinin üssü ziyarete geldiğini duydum, fakat kesin birşey söyleyemem.

S. — **Yüksek komuta grupundan başka kimler üssü ziyaret etmişlerdi?** C. — Daha başkaları da vardı, fakat hatırlıyamıyorum. General Everest de ziyaret edenlerdendi. Kendileri o zaman Avrupa'daki Amerikan Hava Kuvvetleri'nin kumandanı idi.

S. — **Demek oluyor ki, Adana'daki üs, yüksek komuta grupunun dikkat merkezini teşkil etmekteydi.** C. — Bunun anlamı, üs içerisinde bulunan müfrezenin kumanda heyeti tarafından ziyaret edilmesidir.

S. — **Başka vasıflar taşıyan herhangi bir kimse 10-10 numaralı müfrezeyi ziyaret etmiş miydi?** C. — Bir çok ziyaretçiler gelmişti. Kimler olduklarını hatırlıyamıyorum. Bunlar arasında generaller ve senatörler de vardı. Zannedersem senatörler müfrezeyi ziyaret etmemiş, yalnız üssü görmüşlerdi. Kardinal Spellman da üssü ziyaret edenlerdendi.

S. — **Demek ki, Kardinal Spellman da askeri üslere ilgi duymaya başladı öyle mi? Yaptığınız uçuşları da takdis eder miydi?** C. — Bilmiyorum. Ben kendilerini böyle bir şey yaparken görmemiştim. Çok kereler kendileriyle birlikte dini törenlerde dua ederdik.

BAŞSAVCI RUDENKO — **Sayın mahkemeden Sanık Powers'a kendisine ait kimlik kartının gösterilmesine izin verilmesini istiyorum.** (Duruşma kâtibi sanığa kimlik kartını gösterir.)

S. — **Bu kimlik kartı size mi aittir?** C. — Evet, bana verilmişti.

S. — **Lütfen beige üzerindeki rumuz ile kartın üzerindeki resmi mühürün hangi makama ait olduğunu açıklar mısınız?** C. — Mühürde "Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı" yazmaktadır.

■ *İncirlik'ten Sovyet sınırlarına kaç defa uçuş yapılmıştı?*

S. — **Madem ki sizin askeri makamlarla hiç bir ilişkiniz yoktu, niçin Savunma Bakanlığı size kimlik kartı vermek zorunda oluyor?** C. — Savunma Bakanlığının bünyesi içerisinde kara, deniz ve hava kuvvetleri yer almış bulunmaktadır. Bunlardan başka hangi kuruluşların Savunma Bakanlığı içerisinde yer aldığını bilmiyorum.

S. — **Fakat bunların hepsi askeri kuruluşlar, öyle değil mi?** C. — Evet, Savunma Bakanlığı'nın askeri statü içerisinde kaldığını söyleyebilirim.

S. — **Şimdi de 1 Mayıs tarihinden önce yapmış olduğunuz uçuşlarla ilgili sorulara geçmek istiyorum. 10-10 numaralı müfrezede ne gibi istihbarat görevleri yerine getirdiniz?** C. — Sovyetler Birliği'nin güney sınırları boyunca birçok uçuşlar yaptım. Fakat bunların sayısını tam olarak hatırlayamıyorum. Uçuşları, Türkiye, İran, Afganistan devletlerinin Sovyet Rusya ile arasındaki sınırlarla yine Sovyet Rusya'nın Karadeniz'deki sınırları boyunda yapmıştım.

S. — **İlk soruşturmanız esnasında, siz, 1956 yılında 1 ya da 2, 1957'de 6 ya da 8, 1958'de 10 ya da 15, 1959'da yine takriben 10 ya da 15 ve 1960 yılının ilk dört ayında da 1 ya da 2 uçuş yaptığınızı söylemiştiniz. Bu husus doğru mu?** C. — Evet, bu hususu özellikle belirtmiştim. Ne var ki, vermiş olduğum uçuş sayıları kesin olmayabilir.

S. — **Müfrezeniz hangi belirli hedeflerle ilgilenmekteydi ve komandanlık size ne gibi bir görev yüklemişti?** C. — 1956'da bizler daha çok Karadeniz bölgesiyle ilgilenmiştik ve daha sonra da bu ilgimiz biraz daha doğudaki bölgeler üzerinde merkezlenmişti. Bu bakımdan kendilerinin roket rampaları ile ilgilendiklerini sanmaktayım.

S. — **Bu uçuşlarda radar ya da telsiz istasyonlarının yerlerini tesbit etmiş miydiniz?** C. — Bizzat kendim böyle bir şey yapmadım, fakat cihazların tesbit ettiğini sanıyorum.

S. — **Bütün bunlar bu uçuşların birer istihbarat uçuşu olduğunu açıkça ortaya koymuyor mu?** C. — Bunların birer istihbarat uçuşları olduklarını sanıyorum.

S. — **U-2 uçakları, Sovyetler Birliği hudutları boyunda uçuşlar yapmak üzere hangi hava alanından kalkmaktaydılar?** C. — Benim belirtmiş olduğum uçuşları yapmak üzere kalktığım hava meydanı, Adana yakınındaki İncirlik Hava Üssü idi.

S. — **10-10 numaralı müfrezedeki diğer pilotlar da, bu tip uçuşlarda yer almışlar mıydı?** C. — Pilotlar arasındaki görev dağıtımının mümkün olduğu kadar eşit oranda olduğunu söyleyebilirim.

S. — **10-10 numaralı müfrezede ne kadar pilot olduğunu söyleyebilir misiniz?** C. — 7 sivil pilot bulunmaktaydı.

■ *Sovyet göklerine tecavüz eden Powers mahkûm ediliyor.*

S. — **1 Mayıs günü Peşaver'den havalandıktan sonra hangi devletlerin toprakları üzerinde uçtunuz?** C. — Pakistan'ın küçük bir bölümü, Afganistan'ın küçük bir parçası - ne kadar olduğunu bilmiyorum ve Sovyetler Birliği.

S. — **Bu demektir ki, siz, Afganistan havalarına da tecavüzde bulunmuş oluyorsunuz?** C. — Şayet ilgili makamlar hiç bir geçiş izni almadılarsa tecavüzde bulunmuş oluyorum.

S. — **Peki, müfreteniz, Sovyet toprakları üzerinde uçuşlar yapmak üzere herhangi bir izin almış mıydı?** C. — Almadığını sanıyorum.

S. — **Şayet böyle bir izin alınmış olsaydı, siz bugün sanık sandalyesinde oturmazdınız.** C. — İşte ben de bu yüzden böyle bir izin bulunmadığını sanmaktayım.

(Daha sonra, sanık Powers'a Sovyetler Birliği üzerindeki uçuşu ile ilgili diğer sorular sorulmuş, yargıçlar kurulu üyeleri sanığı sorguya çekmiş, tanıklar dinlenmiş, bilirkişi raporları incelenmiş, U-2 uçağının enkazı ve içinden çıkarılan haritalar, vesikalar, cihazlar değerlendirilmiş ve duruşma 19 Ağustos 1960 günü tamamlanarak şu hüküm verilmiştir.)

KARAR

"S.S.C.B.'nin Devlete Karşı İşlenen Suçlardaki Cezai Sorumluluk Kanunu'nun 2 inci maddesi hükümlerine göre Francis Gary Powers'ın ilk üç senesi cezaevinde geçmek üzere 10 yıl mahkûmiyetine; 1 Mayıs 1960 gününden bu yana tutuklu olduğu sürenin mahkûmiyetinden düşürülmesine;

Delillerin dâva dosyası içinde muhafaza edilmesine;

Powers'ın üzerinde bulunan para ve ve kıymetli eşyanın devlet hazinesine devredilmesine;

S.S.C.B. Ceza Usulü Hukuku Kanunu'nun 44. maddesi gereğince, işbu kararın kesin olup temyiz edilemiyeceğine oybirliğiyle karar verildi.

BAŞYARGIÇ,
Borisoglebsky

YARGIÇ	YARGIÇ
Vorobyev	**Zakharov**

SON

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ AÇISINDAN 141 ve 142. MADDELER

LÜTFÜ ÖMERBAŞ
(141 ve 142'ye "evet")

ÇETİN ÖZEK

141,142. maddelerin Anayasa açısından değerlendirilebilmesi için, önce iki noktanın aydınlatılması gerekir. 141, 142. maddelerin ülkemiz uygulaması içinde cezalandırılan konu nedir? Anayasamızın düşünce özgürlüğünü hangi ideolojik, politik anlayış içinde düzenlemiştir?

Cezalandırılan konu, sınıfsal ve ekonomik yapının değişmesi gerekliliği konusundaki düşüncelerdir. Hele, Anayasa Mahkemesinin suçun gerçekleşmesi için cebrin telkinini de gerekli görmemesinden sonra, 141, 142. maddelerin düşünceyi cezalandırdığı konusunda hiç kuşkuya düşmemek gerekir. Anayasa Mahkemesi, bu konuda, sınıfsal değişimlere yönelmiş eylemlerin cezalandırıldığını söylerken hataya düşmüştür. Sınıfsal değişiklik, kişinin düşüncesi olarak kalmakta, bu değişime yönelmiş hiç bir maddi hareket, hattâ hazırlık hareketi, kısacası eylem yokken, düşünce suç konusu sayılmaktadır.

Anayasamızın özgürlükleri ve bu arada düşünce özgürlüğünü hangi ölçüler içinde düzenlediğine gelince: daha ilk hak fermanlarından bu yana Anayasal gelişmemizin izlenmesi, Fransız devriminden *doğan burjuva demokratik* özgürlük düzenine erişilebilmesi için çaba gösterdiğimizi ortaya çıkartacaktır. Anayasanın Temsilciler Meclisi gerekçesinde dahi, yeni Anayasanın rejimi batı demokrasileri biçimine oturtmak için hazırlandığı söylenmektedir. Anayasa yapıcısının, batı demokrasileri biçiminden anladığı ise, yine aynı gerekçede belirtilmektedir. Biçimsel yapının dışında klasik burjuva özgürlükleri ile sosyal haklar sentezini gerçekleştiren bir özgürlük düzeni, batı demokrasilerinin düzeni olarak nitelendirilmektedir. Diğer bir deyişle, Anayasamız, klasik burjuva demokratik özgürlüklerinin, çağımızda sosyal haklarla kaynaşmış biçimini, Anayasal özgürlük düzeni olarak kabul etmiştir.

Durum böyle olunca, incelenecek konu şu olmaktadır: demokratik bir düzende, düşüncenin açıklanması, düşüncenin yayılması suç olur mu? Düşüncenin, kurulu düzene uygun olması zorunlu mudur? Kurulu düzenin değişmezliği, Anayasal yapının gelişmezliği bir kural mıdır? Biz Anayasamız ile, batı demokrasileri tipini benimsediğimize göre, batı demokrasilerinde bu konuda varılan sonuçlara da uymamız gerekecektir.

Klasik batı demokrasisinde düşünce özgürlüğünün nasıl anlaşıldığı konusunda, İtalyayı örnek almak yerinde olur. İtalyan Anayasasının düşünce özgürlüğüyle ilgili 21. maddesiyle, Anayasamızın 20. maddesi arasındaki ayniyet 141, 142. maddelerin İtalya'dan aktarılmış olması, İtalya'nın örnek alınmasını karşılaştırma yönünden yararlı kılacaktır.

İtalyan Anayasa düşünürleri, düşünce özgürlüğünü, herhangi bir konudaki ideolojik, politik, ekonomik v.b. bir inancın, dışa dönmesi, açıklanması, telkin edilmesi ve bunlar yapılırken hiç bir sınırla karşılaşılmaması şeklinde anlamaktadırlar. Düşünce özgürlüğü, ancak bir fikrin açıklanması olanakları da varsa söz konusu olabilecektir. Bu açıklanma hangi araçla yapılırsa yapılsın, konu yönünden sınırsızdır ve kişi için sorumluluk doğurmaz. Düşünce özgürlüğünün bu biçimde anlaşılışı, sınırsızlık, hükümetlerin denetlenmesi, toplumsal gelişimi sağlayacak düşüncelerin ortaya çıkabilmesi, aynı düşüncedeki kişilerin birleşimlerinin sağlanabilmesi için zorunludur. Bu sonuçlar ise, demokratik düzenler için gerekli araçlardır. Düşünce özgürlüğü, kişiye salt bir görevi yerine getirebilmesi, belirli sınırlar içinde kalması için tanınmış değildir. Düşünce özgürlüğü kişi için bir haktır. Sınırlı düşünce özgürlüğü, demokrasi dışı düzenlerde söz konusu olur. Ancak demokratik olmayan düzenlerde varolan düzene uygun ve aykırı düşünceler arasında ayrım yapılabilir ve böylece düşünceler, benimsenen, benimsenmeyen düşünceler şeklinde bir ayrıma tabi tutulur. Bu durumda, düşünce özgürlüğü, düzenle aynı görüşte olanlara ait birer imtiyaz durumuna girmiş olur. Bu bakımdan demokratik Anayasa düzenlerinde, kişilerin kuşkuya düşmeksizin düşüncelerini açıklayabilmelerini, birbirlerine telkinlerde bulunabilmelerini sağlamak zorunluluğu vardır. İtalyan Anayasasının 21. maddesi de bunu sağlamıştır (*Cereti*, Diritto costituzionale, 1966, 187 - *Esposito*, La liberta di manifestazione del pensiero, 1958, 8-11).

Bilim açısından

Düşünce özgürlüğü ile ceza hukuku arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilimsel toplantıda da konu derinlemesine incelendi. Bettiol, Zuccala, Pisapia, Nuvolone gibi İtalyanın en önemli cezacılarının katıldığı bu toplantı, 1965 yılında Bressanone'de yapıldı. Katılanların hiç biri, özellikle belirtmek isteriz ki, solcu da değildi. Aksine, Bettiol gibi, Demokratik Hristiyan Partisi'nin sağ kanat lideri olan, ahlâkçı, katolik ceza hukukunun temellerini atmış kişiler vardı. Ama hepsi, salt bilime dayanan namuslu kişilerdi. Hiç bir gelişimden korku duymadan şu sonuçlara vardılar: (Bak. Legge penale e liberta del pensiero, Padova 1966):

A. Gerçek demokrasi değişmez bir takım kurallara dayanır. Bu temel kurallardan biri de, kişinin düşüncesini kuşkusuz ve sınırsız bir şekilde açıklayabilmesidir. Kişi mevcut kurallara ve düzene uygun düşünmek zorunda olan bir makina değildir. Demokratik düzen gerçekte, değişik düşüncelerin varlığını ve bunların açıklanabilmesini gerektirir.

B. Düşünce özgürlüğü, aynı zamanda, düşüncelerin herhangi bir araçla açıklanabilmesini, kişilerin belirli bir düşünce düzeyine itilebilmesi için telkinlerde bulunulabilmesini de gerektirir. Bu nedenle, propaganda, telkin, düşüncenin açıklanması anlamını taşır.

C. Düşüncenin kurulu düzene, kurulu hukuk sistemine uygun olması da zorunlu değildir. Politik, ekonomik yapı eleştirmeleri, demokratik olmanın doğal sonucudur. Devletin inandığı ideolojik esasa göre yönetilmesini istemek her kişi için dokunulmaz bir haktır. Bu ideolojik esasın, kurulu düzenden değişik olması da demokrasilerde mümkündür. Hukuk, bir organizasyon olarak devleti korur. Onun ideolojik temellerini değil. Demokratik, liberal siyaset geleneklerine dayanan bir devlette, hukuk düzeni, her türlü ideolojilerin müesseseleşmesine açık olmak zorundadır. Demokratik düzen, siyasi iktidarın dayandığı düşüncelerin dışındaki düşünceleri, siyasi iktidara olan alternatifleri de koruyan tolerans gösteren düzendir. Aksine davranış, düşünceler arasında, imtiyazlı düşünce ayrımına varmış olur. Anayasal düzen ne olursa olsun, buna karşıt ideolojiler müesseseleşmek için çalışmak hakkına sahiptir. Devletin etik ve toplumsal yapısını değiştirmeğe, sınıf diktatörlüğüne yönelen bir ideolojinin açıklanması da bu arada suç sayılamaz. *Anayasa düzenini değişmezliği, ideolojik suç söz konusu değildir ve demokratik anayasa düzenleri her tür düşünceye açıktır.*

D. Devletin o an için var olan düzenine ve bu düzene hakim kurullara karşıt düşüncelere olanak sağlanmaması ve bu düşüncelerin cezalandırılması halinde ceza kanunu hukuksal değerini kaybeder. Ceza kanunu, bu durumda faşist bir biçime girmiş, salt bir tek tip politikanın, tek tip düşüncenin, tek menfaatin ve sınıfın koruyucusu olmuş olur. Demokratik Anayasalar, tek tip düşünceye dayanıp, tek tip düşünceyi savunmadıkları için ceza kanunları da, düşünceleri sınırlayıcı, tek tipleştirici nitelik taşımamak zorundadırlar. Hiç bir düşünce var olan düzene uygunluğu ne olursa olsun, Anayasanın garantisi dışında bırakılamaz.

E. Ceza kanunları ancak, düşüncenin gerçekleşebilmesi, müesseseleşebilmesi için, hukuk dışı yolların, Anayasanın kabul etmediği usullerin telkin edilmesi halinde düşünce özgürlüğüne karışabilir. Bu durumda da, cezalandırılan, artık düşüncenin kendisi, erişmek istediği nokta olmayıp, uygulanması istenilen araç, metod ve eylemdir. Fiili, hukuk dışı yollar telkin edilmedikçe düşünce cezalandırılamıyacaktır. Hukuk dışı yollarla müesseseleşmek, hiç bir ideoloji için hak değildir.

1948 İtalyan Anayasası da, sınıf ayrıcalıklarını reddeden, düşünce özgürlüğünden, demokratik usulleri uygulayan siyasi partilerden yana bir anayasadır. Bizim Anayasamızın ilgili maddeleriyle, çok zaman aynı veya benzer hükümler taşır. 141, 142. maddelerin karşıtı olan 270. madde İtalyan ceza kanununda durmaktadır. Buna karşılık, Komünist Partisi İtalya'da ikinci büyük partidir, faşist partisi kurulabilmektedir (MSI). Her tür düşünceyi dile getiren yayınlar yapabilmekte, hiç kimsenin aklına şu veya bu kitabı cezalandırmak toplatmak gelmemektedir. İtalyan Anayasası da, komünist veya sosyalist bir anayasa değildir. Ama, hiç kimse çıkıp da, anayasanın sosyalizme ne derece açık olduğunu tartışmak, hattâ düşünmek gereğini duymamaktadır. Bütün bunlar, yukarıda belirttiğimiz *demokratik ölçüler içindeki düşünce özgürlüğü* anlayışının sonucudur.

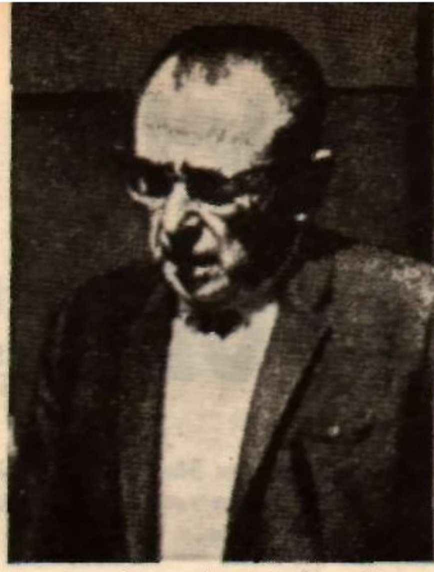
Bu demokratik anlayış ve uygulamaya rağmen, Antolisei gibi günümüzün en ünlü cezacısı, 270. maddeyi antidemokratik sayarak incelemeye dahi tenezzül etmemekte, Prof. Vassalli, 1964 yılında Roma'da toplanan Ceza Hukukunda Reform Semineri'nde, 270 maddenin kaldırılmasını gerekli görmektedir. Daha 1895 yılında, ünlü Impallomeni, hukuka aykırı yollara başvurmadıkça kurulu düzene aykırı olsa bile düşüncenin cezalandırılamıyacağını söyleyebilmektedir. Bütün batı dünyasında, düşüncenin cezalandırılabileceğini söyleyen ve hem de demokrasiye inandığını ileri sürebilen tek bilim adamı çıkmamıştır.

Bu genel anlayış içinde, İtalyan Ceza Kanununun 270. maddesinin uygulanması da değişik olmaktadır. İtalya'da düşünce ve propaganda olarak hiç bir *izm* yasağı olmadığı, Anayasa hiç bir izme kapalı bulunmadığı için, 270. madde de hiç bir ideolojiyi cezalandırmamaktadır. 270. maddenin cezalandırdığı, ideolojinin müesseseleşebilmesi, gerçekleşebilmesi için uygulanmasını istediği metodun, usulün, Anayasanın kabul ettiği esaslara aykırı oluşudur. Diğer bir deyişle, ideolojinin anayasanın kurduğu düzene uygunluğu araştırma konusu değildir. Araştırılan, ideolojinin izlemek istediği usulün, anayasal usullere uygunluğudur. Oybirliği ile kabul edilen bir sonuçtur ki her ideoloji işbaşına geçiş usullerine uygun olarak işbaşına gelebilir ve yine anayasal usullere uygun olarak yeni bir anayasal düzen kurabilir. Millet oyları ile tek partiyi seçmişse, tek parti düzeni de kurulabilir. Hukuk dışı usullerin cezalandırılmasının nedeni de, demokrasilerde iş başına geçişin ulusal oya dayanışı ve bu usul dışındaki usullerin ulusal oyun haklarını elinden almış olmasıdır. Ulusal oyun mevcut düzen dışı bir düzeni seçmesi de, onun hakkıdır ve mümkündür. Tarih içinde, ülkelerin anayasal düzenlerinin zaman zaman değişmesi, anayasal düzenin demokrasilerde değişmezliği, karşısına çıkılmazlığı, eleştirilmezliği diye bir kuralın olmadığını gösterir.

Tarih içinde, her daim yukarıda özetlediğimiz biçimde, demokratik düzenin kurallarına uygun düşünülmüş ve maddeler uygulanmış değildir. 141, 142. maddenin ,faşizmin kuruluş döneminde, salt faşist düzeni korumak için 1926 yılında kabul edildiğini, oradan 1930 İtalyan Ceza Kanununa ve daha sonra da 1936 yılında Türk Ceza Kanununa girdiğini biliyoruz .Yine şunu biliyoruz ki, 1930 Kanununun hükümet gerekçesi ve faşist düşünürler 1930 Ceza Kanunu ve özellikle bu maddeleri, faşist ideolojinin ve devlet düşüncesinin bir eseri olarak kabul etmişlerdir. (Bak. Relozione ministeriale sul progetto, V/II, no. 274 - 278). Faşist ideoloji ise, kendi dışında

AHMET AKAR
(141 ve 142'ye "evet")

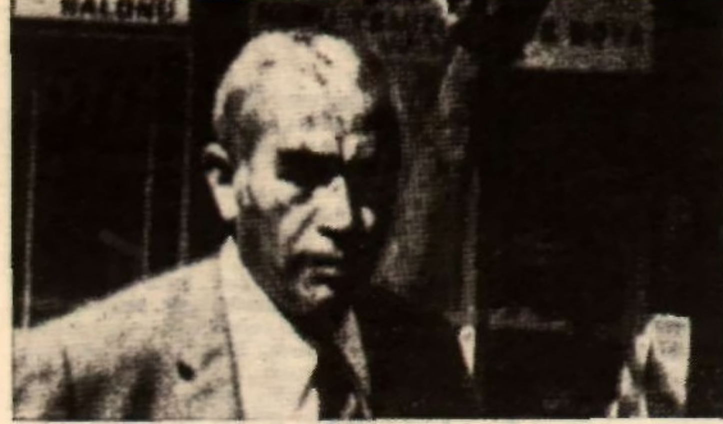

İBRAHİM SENİL
(141 ve 142'ye "hayır")

> **Anayasa Mahkemesi, sınırlı bir düşünce özgürlüğü kabul etmekle demokrasiye ve anayasamızın kabul ettiği ilkelere aykırı bir karar vermiş olmaktadır.**

HAKKI KETENOĞLU
(Sosyalizm de yasaktır!)

SALİM BAŞOL
(141 ve 142'ye "evet")

bir ideolojiye olanak tanımadığından, değişik ideolojilerin, düşüncelerin açıklanmasını da yasaklamıştır. 141, 142. maddeler de bu amaçla çıkartılmıştır. Devleti faşist biçimi içinde, bütün kudretlerin en iyi biçimde şekillendiği varlık olarak kabul eden faşizm, liberal ve klasik demokrasiyi demagoji olarak kabul ve inkâr eden politik düzendir. Faşistlere göre, faşist hareket bir ihtilâldir ve ceza kanunu onun eseridir, onun koruyucusudur. Devlet en büyük varlık ve değer olduğundan, artık devlet düzeni değişmez, bu düzen sabittir. Bunun için, devlet düzenini değiştirmeğe yönelen bir düşünce mutlaka cebre başvurmak zorundadır, bu konudaki düşünce salt düşünce olarak kalamaz. Zaten, kişilerin düzeni değiştirmek konusunda düşüncelerini açıklamak hak ve özgürlükleri de yoktur. Onlar devlet içinde hak sahibi değil, sadece mevcut hukuk düzeninden yararlanan kimselerdir. İnsan hakları bir demagojidir, faşist düzende, düşünce özgürlüğü ancak düşünce kurulu düzene uygun olduğu zaman söz konusu olabilir. Son hakikat olan faşist devlet düzeninin, oy v.s. gibi usullerle değiştirilebilmesi mümkün olmadığına göre, düzenin değişmesinden yana düşüncelerin açıklanması da gereksiz ve zararlıdır. İşte 141, 142. madde bu değişiklik taleplerini ve düşüncelerini cezalandırmaktadır (Bu düşünceler için bk. *Chimienti*, Diritto costituzionale fascista, s. 379).

141, 142. maddelerin faşist görüş açısından bu yorumlamışı, Anayasa Mahkemesinin pek hoşlanarak dayandığı, kaynak aldığı 141, 142. maddeleri değiştiren bütün kanun gerekçelerinde de kendisini göstermektedir. Gerçekten, bu maddeleri kabul eden kanundan son değişikliğe kadar olan bütün kanun gerekçelerinde, bu maddelerin mevcut düzeni korumak, var olan politik yapıya karşıt görüşleri cezalandırmak, kısacası mevcut sınıfsal ve ekonomik yapıyı sürdürmek için kabul edildiği açıkça söylenilmiştir. Anayasa Mahkemesi de, mevcut Anayasal düzeni sanki değişmezmiş gibi kabul etmekle, belirli düşüncelerin mevcut anayasal düzene uygunluğunu arayarak bu uygunluğu şart koşmakla, belirli düzensel değişimlerin halkın oyuyla gerçekleşebileceğini unutarak, ancak bu değişimlerin cebirle gerçekleşebileceğini sanmakla, bilerek bilmeyerek, 1930 yıllarının faşist kanun koyucusunun paraleline düşmüştür. Bu paralellik bir bakıma, Anayasa mahkemesinin faşizmi çok dar sınırlar içinde anlamasından doğmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, 141, 142. maddelerin devleti koruduğunu kabul ederken, bu maddelerin faşizmi de cezalandırdığını ve faşist kaynaklı olmadığını da ileri sürmektedir. Önce şunu kesin olarak tekrarlamak gerekir ki, devlet düşünceye değil eyleme karşı korunur. Bu maddeler ise düşünceyi cezalandırmaktadır. Düşüncenin cezalandırılması ise, demokratik düzenlerle bağdaşamaz.

Bunun dışında, faşizm, sanıldığı gibi ne salt ırkçılık, ne de zümre hakimiyetidir. Faşizm de bir sınıf hakimiyetini ifade eder. Gelişen sol akımlar karşısında, kurulu düzene hakim olan burjuva sınıfının kendi hakimiyetlerini sürdürebilmek ve kendi dışlarındaki sınıflara iktidarı kapamak için uyguladıkları rejimlerin adıdır faşizm. Hakim burjuva sınıfı, çok partili veya tek partili bir düzen içinde, egemenliğini zora başvurarak savunur, kendince tehlikeli düşünceleri yasaklar ve düzenin değişmezliğini ileri sürer.

Türkiye'ce, bir sınıf hakimiyeti, havanın varlığı gibi bir gerçektir. 141, 142. maddeler de, mevcut sınıf düzeninin değişmesinden yana demokratik usullerle gerçekleşebilecek düşünceleri dahi yasakladığına göre, faşizmi sağlayıcı maddelerdir. Bu maddelerin ülkemizde uygulanışı bu şekilde olmuştur. Anayasa Mahkemesi de, düşünceleri mevcut anayasal düzene uygun olan ve olmayan diye bir ayrıma tabi tutmakla, Anayasanın kabul ettiği teorik esasların toplumsal yapıda da gerçekleştiriği sanarak belirli düşüncelerin Anayasa teorisine aykırılığını ileri sürmekle, nihayet Anayasa düzeninin anayasaya uygun usullerle değişmezliğini kabul etmekle, tutucu ve antidemokratik bir sonuca varmıştır. Bugün Türkiye'de, ekonomik yönden hakim sınıflar, sol akımlara yani sınıfsal bir değişikliğe, bunun demokratik biçimlerine karşı mücadele içindedirler. Bir bakan, kapitalistleri sola karşı mücadeleye davet etmektedir. Nedir bu bakanın yaptığı: bir sınıf mücadelesi. Aksine bir kişi çıkıp da, emekçileri kapitalizme karşı mücadeleye çağırsa, bu 141, 142. maddelere göre suç olacaktır. Demek ki, 141, 142. maddeler, tek taraflı olarak, halen hakim olan sınıfların bu hakimiyetlerini korumaktadır. Bu düzenin değişmesinden yana olanların düşüncelerini açıklamalarına dahi imkân bırakmamaktadır. Nitekim, 141, 142. maddeyi kabul eden ve değiştiren bütün kanunların gerekçelerinde, maksadın mevcut ekonomik ve sosyal düzeni sürdürmek olduğu açıkça belirtilmiştir. Bunun için de düşünce dahi cezalandırılmıştır. Böyle bir düzenin adı gerçekten demokrasi olamaz, böyle bir düzeni koruyan maddeler, Anayasanın demokratiklik, gelişimcilik, devrimcilik ilkeleri ile bağdaşamaz. Anayasa yoktur, dedi diye sınıfsal bir egemenliğin olmadığını ileri sürmek, bunun için de sınıfsal değişimden yana düşünceleri cezalandıran maddeleri Anayasaya uygun saymak, gerçekte anayasanın sosyal devlet niteliğine aykırı bir düzene hakkı olmadığı halde Anayasa Mahkemesi'nin meşruluk kazandırması demektir.

Sınırlı düşünce

Yukarıda belirttiğimiz gibi, Anayasamız demokratik bir düzeni benimsemiştir. Batı tipi demokrasilerde, düşünce özgürlüğünün nasıl anlaşıldığına da işaret ettik. Şimdi ya demokrasi olduğumuzu kabul edeceğiz, bu takdirde, düşünceyi sınırlayan bu maddeleri ve uygulama biçimlerini anayasaya aykırı saymamız zorunlu olacak. Ya da bu maddeleri Anayasaya uygun sayacağız. Bu takdirde, batı tipi demokrasi olduğumuzu ileri süremeyiz. Bu açıdan, Anayasamızın sola ne ölçüde açık olduğunu dahi tartışmaya yer yoktur. Anayasamızın sosyalist bir anayasa olmaması, sol düşünceyi yasaklaması anlamına gelmez. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, düşünce ve düşüncenin açıklanması alanında kalındıkça düşüncenin, mevcut anayasa düzenine uygun olması zorunluluğu yoktur. Nitekim, Anayasamızın 20. maddesi de, düşünce özgürlüğünün sınırsızlığını kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesinin belirttiği gibi, anayasa ilkelerine aykırı olmayan sol düşünce, propaganda niteliği taşımayan bilim özgürlüğü gibi kavramlar elastiki ve batı ölçüsünde demokrasi ile bağdaşmayan ölçülerdir. Kişiler demokrasilerde, anayasanın kabul ettiği gibi düşünmek zorunda değildirler. Aksi bir kabul tarzı, düşünceleri meşru ve meşru olmayan düşünce gibi bir ayrıma tabi tutmak, bazı düşüncelere imtiyaz tanımak, insanları belirli şekillerde düşünmeye zorlamak anlamını taşır. Böyle bir çözüm yolu ise, yukarıda gördüğümüz gibi, demokrasi ile bağdaşamaz. Anayasa Mahkememiz, davranışı ile işte böyle bir sonuca varmış olmaktadır. Anayasa Mahkemesi, düşünceleri sınırlı olarak kabul eden ve Anayasal düzene uygun düşmeyen düşüncelerin cezalandırılabileceğini savunan kararında, Anayasanın, 11. ve 4. maddelerine dayanmaktadır.

Gerçekten, 11. madde, özgürlüklerin belirli endişelerle sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Fakat bu sınırlar, muhtevaya değil, şekle ait sınırlardır. Örneğin, şu veya bu konudaki düşüncenin yayılması açıklanması için sınır konulamaz, ama propagandanın gece şu saatte, şu yerde yapılabileceği konusunda şekli sınırlar getirilebilir. 11. maddenin söz konusu ettiği sınırlar bu şekli sınırlardır. Çünkü, muhtevaya konulacak sınırlar, kişilerin o şekilde düşünmelerini yasak etmek demektir. Bu ise, düşünce özgürlüğünün özünü ortadan kaldırmaktır. Ayrıca böyle bir davranış, kişiler arasında düşüncelerini açıklayabilmek eşitliğini de yok edecektir. 141, 142. madde ve bunu benimseyen Anayasa Mahkemesi bazı tür düşünceleri yasaklamakla, o konulardaki düşünce özgürlüğünün özünün, düşünceleri açıklamaktaki eşitliğin yok edilebileceğini kabul etmiş olmaktadırlar.

Anayasanın 4. maddesi de, sınıfsal ayrıcalıkları ve egemenliğin bir sınıfın tekelinde bulunmasını yasaklamaktadır. Şunu belirtmek gerekir ki, bugün için ülkemizde sınıfsal egemenlikler öz konusudur ve bu sınıf, egemenliği terketmemenin telaşı içindedir. Demek oluyor ki, toplumsal gerçek esasta 4. maddeye aykırıdır. 141, 142. maddeler de, bu tekelin, yani mevcut sınıfsal düzenin değişmesinden yana düşünceleri engellediğine göre, Anayasaya aykırı bir düzenin sürdürülmesi görevini görmektedir. Öyleyse, 4. madde, 141, 142. maddelerin Anayasaya uygunluğunun gerekçesi ve dayanağı değil, aksine bu maddelerin Anayasaya aykırılığının nedeni olabilir. Birbirinden farklı adlarda fakat aynı sınıfa dayanan değişik siyasal partilerin aralarında iktidar değişmeleri, bir sınıfsal egemenlik tekelinin varlığını ortadan kaldırmaz. Nitekim, 1946 yılında çok partili düzene geçişimiz, salt tek tip ve tek sınıfa dayanan partilere olanak tanındığı için, gerçekte, hiç de Anayasa Mahkemesinin sandığı gibi bir gelişim ve devrim değildir. Biçimsel çok partili düzene geçiş, toplumsal yapı değişimlerinin ne sonucu, ne de sebebi olabilmiştir. Bu nedenledir ki, 141, 142. maddelerin çok partiye olanak sağlaması, onun anayasaya uygunluğunun gerekçesi olamaz.

Genel sonuç

İki yazımızda, Anayasa Mahkemesinin kararına genel çizgiler içinde değinmeğe çalıştık. Gerçekte üzerinde durulması gerekli daha bir çok konu var. Fakat temeldeki yanılmalar, zannımızca, Anayasa Mahkemesi kararı üzerinde bir değer yargısına varabilmek için yeterlidir. İçten inancımız şudur ki, kaynağı, uygulaması, fonksiyonu yönünden tüm olarak Anayasaya ve Anayasanın benimsediği demokratik düzene aykırı bir madde, yine Anayasanın ve demokrasinin temel ilkelerine aykırı gerekçelerle, Anayasaya uygun sayılmıştır. Görünüşte, Anayasa Mahkemesi, sınırlı bir sosyalizmi ve sınırlı bilimsel özgürlüğü kabul etmekle ileri bir adım atmıştır. Gerçekte ise, düşüncenin sınırlanabileceği görüşünü savunmak, demektir böyle bir sonuca varmak. Sınırlı bir düşünce özgürlüğünü benimsemek ise, demokrasiye de, Anayasamızın kabul ettiği ilkelere de aykırıdır. Ayrıca, kullanılan kriterlerin kaypaklığı, yoruma geniş yer verişi de her zaman için tehlikeli, demokratik hayatta sapmalara yol açacak niteliktedir.

YEDİBUÇUK SAAT SÜREKLİ POLİS SORGUSU

■ Eskiden bir yada iki kişi sanığı sorguya çekerdi. Şimdi yedi kişi birden sorguya karışıyor. Tıpkı bazı Amerikan filmlerinde olduğu gibi..

AZİZ NESİN

— II —

EMNİYET Müdürlüğü Birinci Şube'si'nde, bir küçük odadayım. Boruları çıkarılmış bir soba var. Sobanın tek dirseği duruyor. Bu dirseğin arkasında, Mustafa Kemal'in mareşal üniformalı bir resmi.

Karşımda bir memur, efendiden genç bir adam, çalışıyor.

Eskiden bu Birinci Şube'de, daktilo makinesinin icadından çok önceleri yapılmış izlenimi veren çok eski daktilo makineleri vardı. Şimdi, yepyeni, koskocaman daktilo makineleri var. Bu ağır makinelerde, yirmi kopya birden çıkarılmış gibi geliyor insana.

Aramada da bulunan genç bir polis sıksık gelip,

— **Bişey ister misiniz Aziz Bey?** diye soruyor.

Bolca cıgara aldırıyorum. Çay da geliyor. Durmadan cıgara içiyorum. Sıkıntıdan değil, böyle alışık olduğum için. Günde, dörtbeş paket cıgara içerim. Ama, polis gazetelere sonradan şöyle haber verecektir: **"Yarım saatte iki paket cıgara içti."** Böylece kapana girmiş bir suçlu psikolojisinde olduğum anlatılmak isteniyor.

Aramada bulunan komiser geliyor,

— **Sanırım, sorgudan sonra serbest bırakılacaksınız... Allasmarladık...** diyor.

Artık evine gidecek. Gerçekten kibar insanlar.

Serbest bırakılacağıma inandığım yok. Şimdi, polis kafasının mantığı şöyle işler: **Suçlu değilse, niçin serbest bırakılacağına inanmıyor?**

Şunun için: Deneyimlerim var. Ülkemin polis yönetimini çok iyi bilirim de ondan. Ama mahkûm edileceğime milyonda bir bile ihtimal vermiyorum.

Sorgu başlıyor

— **Buyrun Aziz Bey...**

Başka bir odaya alıyorlar, birazcık daha geniş. Demirli tek penceresi insan boyundan yüksek.

Duvarda yine bir Atatürk resmi. Masalarda oturmuş yedi sivil polis. Birinin önünde daktilo makinesi, o yeni, kocaman makinelerden. Çok sıcak. Pencere açık. Cereyan olur diye kapı kapalı. Dördü ceketlerini çıkarmış sıcaktan. Bellerinin üstünde, arkada tabancaları görünüyor.

Ben de bir masaya oturup cıgaramı yakıyorum, onlar gibi. Çaylar da geliyor. Hepsinin önünde kâğıtlar var. Bu kâğıtlara sanırım, benim için verilmiş raporlardan gerekli notları almışlar. O notlara göre soracaklar.

Soruların sırasında yanılmış olabilirim, ama önemli değil bu. İlkin, poliste sorgu yönteminin değiştiğini belirteyim. Eskiden, bir ya da iki kişi, sanığı sorguya çekerdi. Şimdi yedi kişi birden sorguya karışıyor. Tıpkı, bazı Amerikan filmlerinde olduğu gibi. Hani sanık oturmuştur, beş-altı polis, tabancalı şerifler savcı filân kuşatmıştır sanığı. Makineli tüfek atışı gibi, bir biri sorar, bir öbürü ve sanığı iyice bunaltırlar. İşte, bizim polisin sorgusu şimdi böyle olmuş.

İlkin kimliğimi yazıyorlar. Kimi yerde bana soruyor, kimi yerde kendiliklerinden yazdırıyorlar. Yazdıran polis, daktiloda yazana,

— **Sabıkalı...** diyor, sonra bana dönüp alayla gülümseyerek açıklıyor:

— **Tabii bu polis ifadesi...**

— **Mahkûmiyetimin üstünden onyedi yıl ve üç ay geçti...** diyorum.

Sorguya çeken yedi polisin şefleri olduğunu tahmin ettiğim çıplak başlı, ne zaman, nerelere dış gezilere gittiğimi soruyor.

Önce, neden sanık olarak sorguya çekildiğimi öğrenmek istediğimi soruyorum. Okuyorlar kâğıdı: **Türkiye Komünist Partisine ait gizli belgeleri Türkiye'ye getirmişim ve daha bişeyler diye ihbar varmış.** İçimden **"Püff..."** diyorum, **"hiç olmıyacak iş, boşuna uğraşacaklar."**

Hangi tarihlerde, yurtdışına nerelere gittiğimi söylüyorum, ama tarihler tam kesin olarak hatırımda değil. Çıplak başlı polis, önündeki kâğıda bakarak, kesin tarihleri söylüyor.

Onlar sorarken düşünüyorum: **Hiç bir iktidar yok ki, beni sorguya çektirmesin, gözaltına almasın, mahkemeye vermesin, cezaevine attırmasın; işte CHP, işte DP, işte Milli Birlik iktidarları... AP, onlardan geri kalacak değildi ya...**

Başı çıplak polis soruyor:

— **Yakup Demir'le nerede, ne zaman, neler konuştun?**

— **Yakup Demir'i tanımam, ne Türkiye'de gördüm, ne de yurt dışında...**

Önceleri, Aziz Bey, diyordu, sonra sonra, Aziz, demeye başladı.

Çok şeyler biliyormuş bir halle, anlamlı anlamlı gülümseyerek,

— **Aziiiz, Aziiiz...** diyor, **yalan söyleme! Söyle herşeyi, itiraf et!**

— **Beyefendi, tanısam, konuşsam, niçin söylemiyeyim? Ama tanımıyorum, hiç konuşmadım.**

— **Peki, sen o geziden döndüğünün ertesi günü nereye gittin?**

Aradan ikibuçuk yıl geçmiş, ne bileyim, nereye gittiğimi? Çok yerlere gittim elbet.

— **Hatırlamıyorum beyefendi, siz söyleyin nereye gittiğimi, gittiysem söylerim.**

— **Aziiiz, Aziiiz... Sen hatırlamaz olur musun hiç? Sen dünyanın en zeki adamısın...**

Son derecede çocukça taktikler. Bu kez, pohpohlama başlıyor. Öbür polislere dönüyor:

— **Bu beni tanımaz, ama ben onu Kuleli'den çok iyi tanırım. Buna Kıllı Nusret derlerdi, çok zekidir... Bunu herkes tanır...**

Daha buna benzer birçok lâf...

— **Hâdi söyle bakalım, nereye gittin?**

— **Beyfendi, lütfen samimiyetime inanın. Benim hiç kimseden saklayacak hiç bir gizli işim yok. Siz biliyorsanız nereye gittiğimi, söyleyin, hatırlayayım.**

On dakika, yirmi dakika, işte böyle çekişip duruyoruz.

— **Bak beni burdaki arkadaşlara mahcup ettin Aziz. Ben senin için, Aziz her şeyi doğru söyler, demiştim. Bana öyle söylemişlerdi.**

— **Doğru söylüyorum Beyfendi, doğru söylememem için bir sebep de yok ki..**

— **Dönüşte nereye gittin?**

— **Çok yerlere gittim...**

— **Önemli bir yer bu, hatırlarsın.. Düşün bakalım.**

Sırasını şaşırmış olabilirim ama, birden celalleniyor, celadetleniyor,

— **Agggzına sıçarım senin...** dedikten sonra, bir dolanıyor odada.

Benim ona seslenişim, yine ve hep **"Beyfendi"**dir. Ordakilere, sonunadek, beyfendi, dedim.

Âli Paşa için anlatırlar. Âli Paşa, konağında çalışanlardan bir ağa ile tav-

Yüz Aşk Şiiri

Cemal Süreya'nın uzun zamandır üzerinde çalışmakta olduğu "100 AŞK ŞİİRİ" adlı antoloji, Gerçek Yayınevi'nin Şiir Dizisinin ilk kitabı olarak yayınlanmıştır. Kitap, 1923'ten sonra Türkçede yazılmış en güzel aşk şiirlerini bir araya getirmektedir. Cemal Süreya'nın kitap için yazdığı ilgi çekici önsözün son bölümünü okurlarımıza sunuyoruz.

Hecenin ikinci kuşağıyla yaşıt olan Nâzım Hikmet şiirinin anlatım ve özüyle büyük bir çıkış yapmıştır. Aşk Nâzım Hikmet'le şiiri besleyen ve insanî olanı büyük ölçüde geliştiren bir unsurdur. Bir dava adamıdır o. Hayatı ve her şeyi merkezdeki büyük özlemde billûrlaşır. Bu arada aşk da yerini alır. Aşka arkadaşlık, dostluk, dayanışma unsurunu ilk katan şairimiz Nâzım Hikmettir. Karı ile sevgili ilk defa onda birleşiyor. Umudun, beklemenin, yaşama özleminin simgesidir aşk. Hapishanede yazdığı şiirlerdeki aşk teması çok ilginçtir bu bakımdan: sanki işe gitmiştir de dönecektir, sanki iş için başka bir şehre gitmiştir de dönecektir, karısı onu beklemektedir; gergefinin başında bekleyen Bilge Ulysse'in karısı gibi.

1940 yıllarındaki şiir devrimi küçük insana eğildiğinden sevgili de halktan seçilmeye başlamıştır. Sevgili artık her şeyiyle somut, yüreğimizde yaşayan bir insandır, herhangi bir kadındır. Toplumsal sınıfı değişmiştir. Bazan bir şoförün karısıdır, bazan rejide çalışan bir işçidir, bazan okumuş bir memur kızdır. Bazan da şairin kendi karısıdır. Gerçek bir insandır, erdemleriyle, kusurlarıyla, güzelliğiyle, çirkinliğiyle.

Nâzım Hikmet'i ayrık tutarsak, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce yetişmiş şairler toplum düzeniyle bir uzlaşma içindeydiler. 1940'dan sonra ise temelde toplum düzenini reddetme eğiliminde olmuştur şair. Bu dönemde belirmiş, kendini kabul ettirmiş bütün şairlerin hemen hepsi böyledir. Gerçi bu red, bazan kaçma, bazan alaya alma, bazan yerleşik değerleri ufak ufak yıkma şeklinde belirmiştir, ama şair temelde hep bu red tavrı içindedir. Öyle ki 1940'dan sonra şairlerimizi uzlaşanlar ve uzlaşmayanlar diye ayıramayız, çünkü hemen hemen hiçbiri uzlaşmamaktadır; belki ülkücüler ve ülkücü olmayanlar diye ayırabiliriz. 1490 - 1960 yılları arasındaki şiirde aşk teması hem ülkücü olanlarda, hem olmayanlarda toplum düzenine karşı bir başkaldırma haline dönüşmüştür. Dünyanın ve hayatın değişmesini isterken şair, eski ve çürümüş gördüğü bugünkü toplumun manevi değerlerinden değil, en sürekli, en yalın maddî değerlerden hareket etmiş, her şeyi öfkeli bir şekilde eleştirirken bu sonuncuları güzellemeye çalışmıştır. Bu dünyadan istediği dünyaya sadece hiç değişmeyen değerleri taşıyacaktır da ondan.

Yeni şiirimizdeki sevgilinin özelliklerinden biri de onun şairin karısı olmasıdır dedik, buna daha çok savaşçı, ülkücü şiirlerde rastlıyoruz. Nâzım Hikmet'le başlıyan bu eğilim sonraları yaygınlaşmış, birçok şairlerde görünmüştür. Gerçi Abdülhak Hamid'in Makber'inde de sevgili ile karı birleşmiş gibiydi, ancak gerçekte öyle değildir, Makber, Abdülhak Hamid'in karısı Fatıma Hanıma yazdığı bir mersiyedir. Recaizade Ekrem'in oğluna yazdığı Nijad'ın Hicranı gibi bir şiir. Hayatın ve dünyanın değiştirilmesini isteyen yeni şair sevgiliyi en yakın kimse, bir çeşit silâh arkadaşı olarak görmek için ona karı niteliği tanımaktadır, ya da karısını sevgili nitelikleri içinde görmek istemektedir. Oktay Rifat'a göre damalı örtüde bir kâse çorba gibi buğulu bir lezzettir karı-kocalık. Melih Cevdet, aşkları ve arkadaşlıkları yanyana düşünür.

Kitaba aldığım 100 şiirin hemen hepsi 1923'den, büyük çoğunluğu 1940'dan sonra yazılmıştır. Şiirleri herhangi bir sıraya göre değil, serpiştirerek koyduk. Şairlerin eğilimlerini belirten şiirleri seçmeye dikkat ettik. Okunduğu zaman genel çizgilerdeki ortaklık dışında çok değişik şiirler yazılmış olduğu görülecektir son kırk yıl içinde.

Klasik, romantik, patolojik yönsemeler taşıyan aşk şiirleriyle ülkücü, savaşçı şiirler yanyana.

la oynarken, hep **"Ağa hazretleri, şeş cehar oynayacaksınız", "seyek değil ağa hazretleri, ikib'r efendim"** gibilerden hep saygılı konuşurmuş. Bir dostu,

— **Paşa Hazretleri,** demiş, **böyle bir adama neden bu kadar saygılı davrandığınızı** merak ediyorum.

Ali Paşa'nın cevabı:

— **Efendim, ben böyle bir adam için terbiyemi bozamam...**

Sonunda söylüyorlar:

— **Sen İşçi Partisi'ne gitmedin mi?**

— **Gittim.**

— **Bak, demindenberi inkâr ettin, yalan söyledin...**

— **Beyfendi, bunu baştan böyle sorsanız, söylerdim elbet. Neden inkâr edeyim?**

— **İşçi Partisi'ne gittin, Mehmet Ali Aybar'a, Yakup Demir'den talimat ve bir paket getirdin. Bizim elimizde herşey var. Söyle doğrusunu...**

Ne çocukça oyunlar...

— **Yok böyle bişey...**

— **Oradan çıktıktan sonra kiminle buluştun?**

— **Karaköy'e gittim, Kadıköy iskelesinde karımla buluştuk, tiyatroya gittik.**

— **Hayır, biz biliyoruz söyle kiminle buluştuğunu. Şimdi çağırır, yüzleştiririm Aziz...**

— **Peki, yüzleştirin...**

Bir tatsız, sinir bozucu çekişmedir gidiyor.

Seçimlerden az sonraydı. Türkiye İşçi Partisi'ne gidip, arkadaşım Aybar'la ya üç ya beş dakika görüştüm. Bu, onunla son konuşmamız oldu. iki yıldanberi birbirimizi görmedik.

— **Mehmet Ali Aybar'la, Türkiye Komünist Partisi hakkında konuştuğunu biliyoruz.**

Her partinin içinde, polis ajanlarının ya da polislerin bulunduğu açıktır. Belki normaldir de... Kendi düşünceme göre, özellikle TİP içinde, polislerin ve ajanlarının bulunmaları - doğru, namuslu, anlayarak rapor vermeleri şartıyla - bu parti icin çok yararlıdır. Polisin sorgusundan anladığıma göre, Aybar'la görüştüğüm o gün de, ya orda bulunanlar içinde polis ajanı vardı, ya onlardan biri, benim konuştuklarımı bilmiyerek bir polis ajanına aktarmıştır. Her ne olursa olsun, bizim çekinecek hiç bir yanımız yok...

— **Ne konuştun Mehmet Ali Aybar'la?**

İlle de T.K.P.!

Burda, polise anlatmadığım bir anımı anlatacağım. 1950 yılı bir yaz ayı... Nâzım Hikmet, Cerrahpaşa Hastanesinde yatıyor, açlık grevinden yeni çıkmış, çok bitkin... Ziyaretine gitmiştim. Odada yalnızdık. O sıralarda, benim polis ya da polis ajanı olduğum üzerine yaygın dedikodular vardı. Bu dedikoduları ya polis kendisi ya da çekememezlik, kıskançlık, gereksiz kuşku gibi duygular yüzünden, arkadaşlarım olmaları gerekenler çıkarıyordu.. Nâzım Hikmet'in hiç bir yerde şiirlerinin yayınlanamadığı günlerde, çıkardığım dergide **"Bu memleket bizim"** şiirini yayınlamıştım. Bu davranışım da polisliğime yorulmuş, Nâzım da buna katılmıştı. Kendisine, gereken çok ağır cevabı göndermiştim. O zamanlar şimdiki gibi değilim, bu dedikodular beni çok üzüyordu.

Nâzım Hikmet'i hastanede ziyarete gittiğim gün, ben bu olayı çoktan unutmuştum. Nâzım kendiliğinden bu konuyu açtı. Belli ki, bu söylentilere inanmış olmaktan üzüntülüydü.

— **Niçin böyle şeylere aldırıyorsun,** dedi, **boşver, senin için çıkarılan dedikodular hiç olmazsa memleket içinde kalıyor. Bir zamanlar benim için yazılı raporlar gönderdiler dünyanın her yerine...**

Şimdi sorguya geliyorum.

Beni, Türkiye Komünist Partisi'yle TİP arasında bağ kurmakla suçlayan polislere,

— **Beyfendi,** dedim, **Türkiye Komünist Partisi denilen yurt dışındaki örgüt, beni, dışarda, polis ajanı olarak tanımlamaktadır. Her yerde bu dedikoduları yayıyorlar. Nasıl olur da, ben TKP ile TİP arasında bağ kurarım?**

— **Türkiye Komünist Partisi'ni kimler idare ediyor?**

— **Bilmiyorum. Bunu niçin bana soruyorsunuz? Bunlar sözde gizlidir. Ama bizim elçiliklerde bunların yayınları var. Elçiliklere gidişimde gördüm, ve elçiliklerde bunların kimler oldukları biliniyor, bana da orda söylediler. Anladığıma göre, dışardaki Türkiye Komünist Partisi, Türkiye'yle ilgisi, bağı olmayan, buyüzden de Türkiye'deki bütün ilerici ve aydınlara zararları dokunan birkaç kişidir.**

Sorgumla ilgili bir açıklama yapmak zorundayım. Bütün sorgum, sorular ve cevaplarla.

Başı çıplak olan,

— **Tamam,** dedi, **Mihri Belli de Yön'de işte böyle yazmıştı. Demek onunla aynı düşüncedesin. Siz içerdeki komünistler dışardakileri beğenmiyorsunuz.**

Gerçekten, Mihri Belli ve Doğan Avcıoğlu, Yön'de, dışardaki TKP temsilcileri için yazılar yazdılar. Onların yazıları, benim dış geziden dönüşümden sonra olduğu için, polis de, dışardaki TKP yönetmenleri de, o yazıları benim yazdırdığımı ya da benim etkimle yazıldığı kanısına vardılar. Oysa ben, yayınlandıktan sonra okuduğum o yazıların yazılmasından yana değildim ve bu düşüncemi de o arkadaşlara açıkladım.

Soruyorlar:

— **Mihri Belli sana gelir mi?**

— **Gelir.**

— **Neler konuşursunuz?**

— **Herşey konuşuruz.**

Namussuzlar

— **Sen hep böyleleriyle konuşursun... Yakın arkadaşın kim? Kemal Tahir... Gece gündüz onunlasın. Akşamları içersiniz... Bak, Kemal Tahir'n karısına Moskova'dan mektup da getirmişsin... Kemal Tahir'e kitap da getirmişsin. Bu Kemal Tahir, namussuz...**

Onları yedi polis, benimle sekiz kişiyiz. Orda sesimi çıkarmadım. Şimdi söylüyorum, yedi kişi önünde değil, binlerce okur önünde: Arkadaşım Kemal Tahir, namuslu, hem de çok namusludur; ben öyle büyük bir Türk romancısının arkadaşı olmakla övünürüm. Oldu mu? Ayrıca ekliyeyim, işlerimizin çokluğundan, bir yılı geçti, birbirimize gidip gelemiyoruz.

Devam ediyorlar:

— **Kimlerle konuşursun? Yaşar Kemal'le, Orhan Kemal'le... Arkadaşların işte bunlar... Bu et kafalılarla konuşmaktan ne zevk alırsın Aziz, onlar et kafalı be...**

Beni kışkırtmak istiyorlar. Orda sesimi çıkarmadım. Ama şimdi yedi polis önünde değil, binlerce okur önünde cevap veriyorum: Et kafalı dediğiniz o iki büyük Türk yazarının eserlerini, çocuklarınız ve torunlarınız bilmezlerse, sınıfta kalacaklardır. Ayrıca ekliyeyim, Orhan Kemal ve Yaşar Kemal'le ancak bir yerde karşılaşırsak, ayaküstü görüşürüz.

Başka bir polis,

— **Bir de Çetin Altan onun arkadaşı,** diyor.

Daha başkası,

— **Yok canım,** diyor, **Çetin Altan büyüdü şimdi, hiç tenezzül eder mi onunla konuşmaya...**

Arkadaşlarımı savunayım, ya da onlar için düşüncemi açıklayayım, diye her türlü kışkırtmayı deniyor, onlara sövüyor ve onları küçümsüyorlar.

— **Hep namussuzlarla, etkafalarla arkadaşlık edersin.**

— **Çevrem geniştir, herkesle konuşurum...**

— **Tekin Erer'le niçin arkadaşlık etmiyorsun?**

— **Tekin Erer'le de konuşurum, yirmi üç yıllık meslektaşım...**

Dikkatinizi çekerim, bütün bunlar, siyasi polisin sorgusu... Havadan sudan konuşurmuş gibi psikolojik etkide bulunacak, sonra birden kendilerince önemli ciddi bir sorguya geçecekler.

— **Yakup Demir'le nerede buluştun?**

— **Beyfendi, söyledim, tanımam bile...**

— **Yakup Demir'in öbür adı ne?**

— **Burdaki gazeteler yazdı, Zeki Baştımar'mış.**

— **İşçi Partisinde yakın akrabaları var, sen onlara talimat getirdin. Akrabalarını tanıyorsun...**

— **Tanıyorum. Ama talimat getirmedim. Getirmiş olsam, Aybar'la değil, akrabalarıyla görüşürdüm...**

Kurnaz kurnaz gülüyor:

— **Sen zeki adamsın... Hiç onlarla görüşür müsün? İşi yüksek seviyede yürütüyorsun...**

Burda bir noktayı açıklamak isterim. Kimliğim, sorular, verdiğim cevaplar da içinde, benim polisteki sorgum, dörtbuçuk daktilo sayfasıdır. Oysa, sürekli olarak yedibuçuk saat, yedi polisin karşısında sorgudaydım. Yani, bütün sordukları zapta geçmiyordu. Yirmi dakika, yarım saat soruyorlar, cevaplarımı önlerindeki kâğıda not alıyorlar. Beni çelişkiye düşürmeye çalışıyorlar, esas üzerinde değil, kelimeler üzerinde oynuyorlardı. Bu bakımdan, suçlu olduğumdan değil, durup dururken suçlu duruma düşürülmemek için, sürekli dikkatimin tetikte olması gerekiyordu.

Uluslararası barış şenliği başladı

TMTF'nin Teknik Üniversite ve Teknik Okullar, öğrenci birlikleriyle işbirliği yaparak düzenlediği 12. Uluslararası Barış Şenliği geçen hafta İstanbul'da başladı. 15'i yabancı olmak üzere 22 grupun katıldığı şenlikler 18 Ağustos'a kadar sürecektir. Açık Hava Tiyatrosu'ndaki folklör gösterileri ve çeşitli sahnelerdeki tiyatro temsilleri yanında dünyaca tanınmış Türk ve yabancı yazarlar da barış ve sanat konusunda konferanslar vermektedirler. Yukarıdaki resimde Macar folklor topluluğunun şenliğin açılışında yaptığı gösteri görülmektedir. Şenlik hakkındaki yazıları ilerideki sayılarımızda bulacaksınız.

Konuştun mu?

Cevabım zapta geçirilirken,

— **Ama bak Aziz Bey,** diyordu biri, **sizin deminki sözünüzü ben buraya yazdım, aynen okuyorum... Demin böyle söylememiştiniz.**

Oysa demin de öyle söylemiştim. Arada kelime farkları var, o kadar. Neydi bu farklar: Türkiye'yle ilişkisi ve bağı olmadığı için dışardaki TKP nin Türkiye'deki ilerici hareketlere zararlı olduğunu söylememden, Türkiye dışında değil ama, Türkiye içinde, Türkiye'yle ilişkili bir komünist partisinin olduğu ve benim de üyesi bulunduğum sonucunu çıkarmaya çalışıyorlardı.

Orada tartışmak boşuna...

— **Peki, öyle yazınız,** diyordum.

Öyle de yazsalar, böyle de yazsalar, suçlu olmadığım anlaşılıyordu yine...

Sorgunun biçimi ve özünü şunun için anlatıyorum: bu sorgu yöntemi bilinmezse, zapta geçen cevaplarım çok saçma bulunacak, kendi aleyhimdeymiş gibi görünen gereksiz sözler söylediğim görülecektir.

Dönüp dönüp soruyorlar:

— **Yakup Demir'le nerde buluştun?**

— **Beyfendi söyledim, buluşmadım. Buluşsam ne çıkardı? Ne var bunda?**

— **Berlin'de Komünist Partisinden kiminle konuştun? Elbet seni görmüşlerdir...**

Sorularından bir bildikleri olduğu belli. Ama benim saklayacak bişeyim yok.

— **Fahri Erdinç'le görüştüm.**

— **Nasıl görüştün?**

— **Berlin dolayında bir dinlenme evindeydim. Telefon edip geldi.**

— **Kaç saat görüştünüz?**

— **İki saat...**

— **Bunlar gizli çalışıyorlar. Sana partiden olduğunu nasıl açıkladı? Demek ki sana güveniyor...**

— **Beyfendi, Fahri Erdinç'in Komünist Partisinden olduğunu, bizim elçilikler biliyor. Onlar bana söyledi. Zaten belli... Çünkü burdan da kaçarak gitmişti. Saklanacak bir yanı yok...**

— **Sana niçin güveniyor?**

— **Bilmem... Belki başkalarına da söylemiştir.**

— **Kime söylemiştir?..**

— **Söyledi demedim, belki dedim...**

— **İki saat neler konuştunuz?**

— **Türk edebiyatından konuştuk, birçok şeyler konuştuk... Fahri Erdinç de yazardır...**

Bütün soruları, cevapları yazamam; çünkü kalın bir kitap dolduracak kadar uzundur.

Şimdi, dakikalar boyu süren bu sorgu, zapta şöyle geçiyor, benim cevabım olarak: **"Berlin'de, Türkiye Komünist Partisi üyesi Fahri Erdinç'le konuştum..."**

Konuştumsa ne çıkar? Hiç... Ama zapta göre, ben durup dururken, Berlin'de bir TKP üyesiyle temas ettiğimi, hiç gereği yokken söylemiş oluyorum.

GELECEK HAFTA

MAÇKA'DA BRONZ SOKAĞI

BASIN DİYOR Kİ

İŞTE, SAĞCI ÇEVRELERİ KORKUTAN UYANIŞ!

Haftanın Karikatürü

HIYAR YİYEN DEMİREL

(Gazeteler)

HAMİDO GAZABA GELDİ!

"Ben Hamido olarak, demokratik memleketlerde çift meclis sistemine taraftarım. Fakat üçüncü bir kuvvetin de karşısındayım. 1969 seçimi inşallah milletin sağduyusuyla parlamentonun üçte ikisini AP almak suretiyle hükûmet içinde hükûmet olan müesseselerle mücadele etmek kararında olduğu kanaatindeyim."

BÂBIÂLİDE SABAH
(11 Ağustos 1967

NOT: İşbu Hamido, dağdan düze inen şâki değil, düzden Meclis'e çıkan AP Malatya Milletvekili Hamido

ÇETİN Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki karar Anayasa Mahkemesi tarafından bozulduktan sonra sağcı çevreler tam bir paniğe kapılmışlardır. Bugün Türkiye'de sosyalizmin ne kadar güçlü olarak geliştiğini ve emekçi kitlelerin demokratik yoldan iktidara yürüyüşüne hiçbir kuvvetin engel olamayacağını egemen sınıflar ve onların sözcüleri de farketmişlerdir. Bunu farkettikleri içindir ki, şimdi antidemokratik kanunlar çıkartarak, baskı tedbirleri alarak sosyalist hareketin gelişmesini önlemek gayretine kapılmışlardır.

Ankara'da yayınlanan Son Baskı Gazetesi'nden aldığımız Fehmi Anlaroğlu'nun "BÜYÜK HESAP" başlıklı yazısını, sağcı çevrelerin endişesini ve telaşını yansıtması bakımından aynen sütunlarımıza alıyoruz:

"— Türk aydınlarına sesleniyorum. Geliniz, Türkiye meselelerini hep beraber omuzlayalım. Millet dâvayı omuzlamıştır. Siz de ona el veriniz..."

Ben Başbakan Demirel'in bu sözleri ile Çetin Altan hakkında Millet Meclisi'nde alınan dokunulmazlığını kaldırma ve Anayasa Mahkemesi'nce alınan iptâl kararları ve bu kararların alınmasında rolü olanlar arasında bir ilişki kurmak istemiyorum. Yalnız bugün arkadaşımız Erdoğan Erentöz'ün anlattığı bir olayı nakletmekte fayda görüyorum.

Erentöz, bundan bir kaç gün önce tatilini geçirmekte olduğu Erdek'in bir köyünde, domates almak için bir bostana girer. Bostancı genç kendisine sorar:

— Abi siz ne iş yaparsınız?..

Erentöz cevap verir:

— Gazeteciyim...

Ve bostancı gençle Erentöz arasında şu konuşma geçer:

— Siz Ant Dergisi'ni okuduğunuz mu Abi...

— Okumadım. ne var Ant Dergisi'nde?..

— Çetin Altan'ın savunması var. Ben size vereyim de okuyun...

— Peki, sen bu köy köşesinde Ant Dergisi'ni nereden bulup da okuyorsun? O dergiyi almak için özel surette şehre mi gidiyorsun?

— Biz o dergiden bir adet getirtiyoruz ve her okuyup bitirenimiz diğerimize bir liraya satmak suretiyle hepimiz elden geçiriyoruz...

Konuşmanın bu kısmı için Erdoğan Erentöz ilâve ediyor:

— Hayretler içinde kaldım...

Erentöz arkadaşımız hayret etmekte yerden göğe kadar haklı. Bu satırları okuduğu zaman Başbakan Demirel'in bile hayret edeceği muhakkaktır.

Aşırı solcu Çetin Altan'ın, özellikle Adalet Partililerle Güven Partililer sayesinde ve bir millî kahraman edasıyla yaptığı savunmanın Erdek'teki köy bostancısı tarafından bile bu kadar hararetle takip edilmesi gerçekten dikkate değer bir husustur.

Demek ki, Çetin Altan nerelere nasıl kol atıyor ve kimleri ne suretle istismar edebiliyormuş...

Bu suretle ne olacak?..

Olacak şey şudur: Bu suretle ve pek yakın bir gelecekte yalnız bostancı gençler değil, fakat aynı zamanda bostandaki domatesler, biberler, salatalıklar, kavunlar, karpuzlar, kabaklar bile Çetin Altan ağzıyla konuşmağa başlayacaklardır. Ve işte o zaman işin içinden çıkılmaz olacak. Çetin Altan bugün yaratmağa çalıştığı ortamın havasını o zaman teneffüs etmeğe başlayacaktır. İş işten geçmiş, tavşan dağı aşmış olacak o zaman.

Bizler, yani bu memleketin, bu milletin geleceğini garantiye almak için çalışanlar, yani aydınları göreve çağıran Demirel'le birlikte hepimiz ne yapacağız o zaman?

Bu gidişle onu tahmin etmek de kehanet sayılmaz. O zaman yapacağımız şey gayet basittir.

— Tıpkı bugünkü yaptıklarımızı yapacağız. Yani lâfla peynir gemisi yürütmeğe kalkışacağız.

Bu memleket ve bu millet için bir felâketten başka bir şey olmayan komünizme karşı mücadele bayrağı açıyoruz. Fakat elimizde komünistleri yargılayacak imkânlar yok.

Anayasanın komünizme kapalı olduğunu söylüyoruz. Fakat hakimlerimiz komünizm propagandası yapanları yargılayacak madde bulamıyorlar.

İhtisas mahkemeleri kurulacaktı, askıya alındı. Ceza Kanunu'ndaki 141 ve 142. maddeler açıklığa kavuşturulacaktı, sonu gelmedi. Komünizmin tarifi yapılacak, ona karşı alınacak tedbirlerin sınırları tesbit edilecekti, ardı çıkmadı...

Haydi toplanalım bütün aydınlar bir araya, ne yapacağız bakalım?..

TABLO!

Ankara: — (Turgut Yılmaz Güven yazıyor) Başbakan Süleyman Demirel'in Konya gezisi, devletle millet işbirliğinin en güzel, en parlak ve en mânalı örneklerinden birini vermiş, birbirinden vazgeçilmez bu iki unsur, kâh ilçede, kâh kasabada, kâh bucakta, kâh köyde sık sık kucaklaşmış, köylüsü, kentlisi genci ihtiyarı, kadını erkeği, bu muhteşem tablonun yaratılmasında yarış halinde olmuşlardır.

Hükümet başkanının uğradığı ilçede, kasabada, bucakta, köyde bir bayram havası esmiş, evler, sokaklar ve yollar bayraklarla, dövizlerle donatılarak müstesna anlar yaşanmış, içten gelen sevgi tezahürleri halkla hükümet kucaklaşmasının emsalsiz bir numunesi olmuştur.

NOT: Yukarıdaki haberi veren besleme bir iktidar varakparesi değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi ajansı Anadolu Ajansı'dır. Haber 7.8.1967 tarihli iç haberler bülteninin 2 nci sayfasında yer almıştır.

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Bu sayıda Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: EBUSUUD CADDESİ, TAN HANI. No. 98-302, SİRKECİ - İSTANBUL ● Telefon: 27 81 69 ● Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ - İSTANBUL ● Ankara Temsilciliği - Tel: 13 40 20 ● Dizildiği ve Basıldığı yer: TAN MATBAASI ● Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM - Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara cad. 34 - İSTANBUL, Tel: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira ● İlân: Santimi 25 Lira: yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir ● Tek sütun üzerine 5 Santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir.